

De Balkanoorlog van 1912—1913.

(Vervolg van blz. 270.)

Van Oost naar West is de volgorde aldus: (zie schets 1 vorige afl.)
het IIIe Turksche korps onder MAHMOED MOEKTAR bij Petra
het IIe korps SJEFKET TOERGOET PASJA t. N. W. van Koyoen
Giavoer.

het Ie korps OMER JAVER PASJA te Suloegloe en Guetsjkinli.

het IVe korps AHMET ABOEK PASJA op marsch van Hassekieu naar
Tjiflik.

Het kwam dien dag, ofschoon de Bulgaren overal terrein wonnen, niet tot een beslissing. Gedurende den nacht waren de beide tegenstanders elkaar zeer dicht genaderd en gingen de Bulgaren op verschillende punten tot den stormaanval over. Vooral bij Suloegloe had daarmede een hunner bataljons tegenover het Ie korps groot succes. Bij de IIe Divisie, commandant Prins AZIZ brak tengevolge van onvoldoende veiligheidsmaatregelen zelfs een paniek uit, die een groot deel der divisie tot aan de achterste opstellingen van het IIe korps bij Jenidse deed terugvlieden 1). Dit deed voor den 23sten Oct., waarop de beslissing moest vallen, weinig goeds verwachten. Inderdaad weken de Turken dan ook overal voor hun energieke vijand terug; meestal was hiervoor eene beschieting door artillerie reeds voldoende en stormden de Bulgaren, dan wachtten de Turken het handgemeen nergens af.

Uit het voorgaande is gebleken op welke wijze de Turksche cavalerie op 19 en 20 Oct. voeling met den vijand verkreeg, hoe zij, al trad zij dan ook niet bijzonder actief op, in ieder geval vaststelde, dat de Bulgaarsche divisien, het grensgebergte t. N. van de lijn Sejmen-Kajpa

1) Ook MAHMOED MOEKTAR relateert dit feit in zijn werk. Hij zegt althans op blz. 26: „On reconnut plus tard que les éléments chargés d'occuper les tranchées de première ligne n'avaient pris aucun dispositif de sûreté et s'étaient endormis. Au point du jour, un bataillon bulgare avait donc pu s'approcher d'un bataillon tenant notre gauche. Lorsqu'on les aperçut, les Bulgares se mirent à crier en turc: „Padischahim tshok jascha". Les Rédifs se virent ainsi dans le doute, les uns criaient que c'était l'ennemi, d'autres affirmaient avoir devant eux des camarades. Les officiers n'étaient pas plus fixés et empêchaient leurs hommes de tirer. Parvenus à 200 mètres, les Bulgares ouvrirent le feu et nos hommes prirent la fuite, entraînant dans leur panique l'autre bataillon. Les reserves loin de pouvoir arrêter le mouvement, furent à leur tour submergées. Toute la division Schukri, les reserves de la 9e, les batteries, les troupes établies en avant de Petra, tout en un mot, fit demi-tour dans une fuite éperdue.”

overschreden. Ook de daarmede samenhangende opmarsch des vijands langs en t. W. van de Toendsja was, zooals wij reeds zagen, aan het Turksche hoofdkwartier bekend en voornamelijk door de lichte cavaleriebrigade van IBRAHIM BEY, welke t. W. van de cavalerie-divisie SALIH-PASJA optrad, vastgesteld.

Was het wonder, zoo deze berichten, die voor zoover zij het Ie Bulgaarsche leger en de uiterste vleugelafdeeling van het IIIe leger betroffen, in hoofdzaak juist waren, in het Turksche hoofdkwartier groote voldoening wekten. Men meende immers, dat de vijand bezig was in den val te loopen.

Er werd reeds op gewezen, dat intusschen de marsch van de hoofdmacht van het IIIe Bulgaarsche leger volkomen aan de waarneming der Turksche ophelderingscavalerie ontsnapte. Dit had nooit mogen plaats hebben.

Brengen wij in herinnering, dat het IIIe leger onder bevel van Generaal RADKO DIMITRIEF uit de IIIe, IVe en Ve divisie bestond, dan zij tevens opgemerkt, dat zich op dit tijdstip van de IIIe divisie nog twee brigades bij het leger van Generaal IWANOF bevonden en uit de omgeving van Kavakli, t. W. van de Toendsja naar Adrianopel oprukten.

Wij hebben hier dus te maken met de IVe divisie, die van Kazikilisse naar Eski Polos oprukte, met de Ve divisie, die van Fakya naar Erikler marcheerde en met een brigade der IIIe divisie, welke ver Oostelijk uithalend van Oezoemkieu over Konak en Tirnovo naar Derekieu ten N. O. van Kirkilisse werd gedirigeerd. Deze geheele macht marcheerde in vier à vijf colonnes concentrisch voorwaarts en, zooals gezegd, werd daarvan alleen de uiterste rechtervleugel, een colonne der IVe divisie dus, door de Turken waargenomen.

De meeste schrijvers over deze operatiën houden vol, dat de opmarsch dezer colones, welke dus van uit het N. en N. O. omvattend op Petra en Kirkilisse, werden aangezet, een volkomen verrassing voor de Turksche legeraanvoering vormden; zeker is in ieder geval, dat in die richting elke opheldering van Turkschen kant achterwege bleef; naar men beweert, omdat het Ottomaansche hoofdkwartier een overgang van het Istrandsja gebergte eenvoudig voor uitgesloten hield.

Niettemin zegt MAHMOET MOEKTAR PASJA bevelhebber van het IIIe Turksche leger in zijn werk: „Mon commandement au cours de la campagne des Balkans de 1912”, met groote beslistheid:

„On ne savait encore rien de bien certain sur l'adversaire; sa zone de concentration, la composition et la répartition de ses forces continuaient à nous échapper.

En ce qui concerne le plan d'opérations bulgare, notre Etat-major avait depuis longtemps admis que la colonne extrême de gauche marcherait sur Uskub (t. W. v. Kirkilisse) pour couper les communications entre Kirkilisse et Viza et tourner notre aile droite” (spatieëring van mij).

Ongaarne wil ik den dapperen en ontegenzeggelijk bekwamen MOEK-

TAR, den eenigen Turkschen generaal die talent en energie in dezen overigens ook voor hem zoo rampspoedigen veldtocht betoonde, mijn vertrouwen ontzeggen, maar wanneer hij van ons eischt, dat wij aan deze bewering — want is het wel veel meer? — geloof zullen slaan, dient hij ook bewijzen aan te voeren.

Bovendien geven het verloop van de gebeurtenissen bij Erikler en Petra, zooals MAHMOET MOEKTAR ons die op blz. 11 e. v. van zijn werk beschrijft en het achterwege blijven van opheldering der cavalerie in de richting, waarin dan volgens hem de vijand werd verwacht, weinig waarschijnlijkheid aan de hiervoor geciteerde bewering.

Het zou mij te ver voeren, hier verder op MOEKTARS zeer uitvoerige beschrijving van alles wat bij het onder zijn bevel staande IIIe Turksche legerkorps voorviel, in te gaan; zijn hoogst belangrijke en rijk gedocumenteerde arbeid — hij geeft o. a. alle bevelen weder — zij den lezer, die zich een duidelijk begrip van de gebeurtenissen bij Kirkilisse wil vormen, ten zeerste aanbevelen.

Den onvolledigen indruk, welke zich het Turksche hoofdkwartier had gevormd, had noodlottige gevolgen, vooral toen het op grond daarvan tot het offensief besloot.

Want daardoor werd dit offensief ook in een geheel verkeerde richting aangezet, en werden de Bulgaarsche omvattingen geheel in de hand gewerkt. Daar de Turksche legers bovendien, in den toestand, waarin zij zich op het oogenblik, toen dit overijld offensief werd gelast bevonden, volkomen ongeschikt waren tot welk aanvallend optreden ook, móest wel een „débacle” volgen.

Over beide zoeven gegeven oorzaken voor de eerste groote Turksche nederlaag, gewoonlijk de slag bij Kirkilisse genoemd, wil ik hier wat nader spreken; van zelf komen dan de operatiën, welke besloten werden met de vlucht der Ottomaansche legers in de richting van Viza en Eski Baba ter sprake.

Uit het voorgaande is bekend, dat de Turksche legerkorpsen met het front in algemeen N. W. richting waren opgesteld. De ingekomen berichten hadden immers het hoofdkwartier in de meening, waarop men zich tóch reeds blind staarde, versterkt, n.l. dat de Bulgaren in Zuidelijke richting t. O. van de Toendsja in meerdere colonnes op Adrianopel en Gebeler aanrukten.

Zoodra nu de vijand nog wat Zuidelijker in den hoek gevormd door het Oostelijke front der vesting Adrianopel en het legerfront waren doorgedrongen, zou — aldus ABDOELLAH's plan — het Turksche leger tot het offensief overgaan en in samenwerking met de mobiele vestingdivisie van Adrianopel den tegenstander op de Toendsja, op de Maritza en op de vesting werpend, een Sedan bereiden.

Het plan op zich zelf zou onder andere omstandigheden wellicht hebben kunnen slagen, thans was de toestand er niet naar, want, zooals reeds is gebleken, dreigde op den eigen rechtervleugel een den Turken onbekend, maar dan toch zeer groot gevaar en was het leger wat men

kon weten wegens verschillende nader aan te geven redenen ten eenen male tot de hier bedoelde moeilijke beweging — niet meer of minder dan een linkszwenking met drie legers in front — onbekwaam, zoo min als het trouwens in staat was, tot welke snelle en krachtige beweging ook.

Dit laatste was een punt waaromtrent tusschen den Turkschen opperbevelhebber ABDOELLAH PASJA en den M. v. O. NAZIM PASJA ernstig verschil van meening bestond.

ABDOELLAH waarschuwde, verklaarde NAZIM, dat zijn leger nog niet was verzameld, dat meer dan de helft der effectieven ontbrak, dat munitie-uitrusting en verplegingsmiddelen moesten worden aangevoerd, maar NAZIM PASJA achtte al deze overwegingen van geen gewicht tegenover het voordeel, dat men kón bereiken door den veldtocht met een krachtig offensief te openen en zette het derhalve door.

Ook hier speelden dus de politieke overwegingen een funesten rol tegenover bedachtzame en redelijke strategische bedenkingen; en de gevolgen zouden dan ook niet uitblijven.

Dat de redenen door den opperbevelhebber aangevoerd alleszins juist waren, bewijst ons een gelijkkluidende klacht van MAHMOED MOEKTAR, waar hij zegt:

„La division Afiom-Karahissar (VIIe divisie), forte de six bataillons de redifs — landweer dus en slechts 6 bataljons sterk — était rattachée le 20 Octobre au IIIe corps.

La 9e division dont l'organisation était terminée se trouvait sur les hauteurs au sud de Raklitza (schets 2.)

La 8e division ne pouvait disposer que de deux bataillons ainsi que de deux batteries; deux autres bataillons arrivèrent le lendemain à Petra.

La majorité des troupes de Nizam (de troepen in eerste linie) n'avait pas encore terminée leur organisation, la mobilisation des divisions était loin d'être au point.

L'infanterie et l'artillerie étaient encore séparées l'une de l'autre et cantonnaient dans les localités différentes, certaines unités n'avaient rallié Kirkilisse que dans la soirée.

La défense de Kirkilisse était assurée par trois batteries Krupp à boucliers, un bataillon de redifs et un de territoriale. Deux vieux ouvrages étaient destinés à couvrir Kirkilisse contre une attaque venant du Nord.

Lorsque la guerre devint imminente, on avait établi entre eux quelques tranchées.”

Deze eenvoudige, onopgesmukte beschrijving is in haar soberheid zeer welsprekend; begrijpelijk is het overigens, dat MOEKTAR zijn eigen regeering en legerbestuur spaart. Anderen die zich onbevangener kunnen uiten, doen ons echter de volle waarheid kennen.

Onder hen is de Majoor von HOCHWAECHTER, deel uitmakende van den staf van MAHMOED MOEKTAR, de bekendste en door zijn functie ook meest bevoegde schrijver, zoodat het voor de hand ligt ook van zijn oordeel kennis te nemen. Trouwens — hij heeft de débacle zelf medegemaakt.

Op den 21sten Oct. is v. HOCHWAECHTER na een kort bezoek aan Adrianopel te 15 n.m. te Eski Baba aangekomen; de trein naar Kirkilisse loopt niet meer, omdat de spoorbaan door den sterken regenval is ondergraven. Hij ontmoet daar Generaal HAKKI PASJA; deze spreekt vloeiend Fransch en vertelt hem, dat de cavalerie-divisie zich te Karali moet bevinden. Dit scheen mij weinig waarschijnlijk — zegt schr. — want ware dit zoo, dan zou zij zich midden in het IIe korps ophouden. De generaal gaat daar nu zelf heen, ten einde het bevel te aanvaarden over een divisie, die hij nog nooit te voren zag. Samen gaan zij op twee karretjes verder; de weg is goed.

Aldus passeeren zij het park en de treinen der 5e divisie.

Wat ik zie — aldus v. H. — voorspelt mij weinig goeds van de Rédifs; geen discipline, onvoldoende uitrusting, volmaakt gebrek aan opleiding en slechte officieren. De troepen die wij langs rijden, doen denken aan een volksverhuizing. Alleen de artillerie maakt een behoorlijk figuur.

De toestand was dus ver van rooskleurig; men was na een zeer onvoldoende mobilisatie nog niet geconcentreerd; allerlei troepen waren doorengemengd en op het allerlaatste oogenblik werden de verschillende verbanden en commando's geïmproviseerd.

Dat kon slechts op een éché uitloopen.

Vermoeid en hongerig, absoluut zonder beveiliging, zonder voorhoede, een horde gelijk, schreden de talrijke colonnes, die al maar uit het Zuiden kwamen opzetten, ten einde hunne korpsen te bereiken, als in den blinde daarheen. De officieren liepen er naast, maar vreemd aan hun pas geformeerden troep en zonder gezag hadden zij daarover niets te zeggen; de meesten hunner waren trouwens reserve-officieren en in het gewone doen ambtenaren of handeldrijvenden. De bataljons bestonden voor slechts één vijfde deel uit actief dienende soldaten (Nizam), twee vijfden waren recruten en twee vijfden landweerlieden (Redifs).

Wat van een dergelijk samenraapsel te verwachten?

En onder zulke omstandigheden, met zulke troepen werd nu in den namiddag van 22 October het aanvalsbevel voor het gansche Turksche leger gegeven. (Schets 1 vorige afl.)

Het luidde in verband met hetgeen toen omtrent 's vijands opmarsch bekend was, als volgt:

IVe korps van Hassekieu naar Moesalca, Gebeler en Tjiflik.

Ie korps van Karali naar Kukiler, halfweg tusschen Moesalca en Sulogloe.

IIe korps van Kavakli naar Keremetlya en Sejmen.

IIIe korps van Kirkilisse op Eski Polos en Petra, waarbij een divisie als rechterflankdekking buitenwaarts geëchelonneerd, in de richting Erikler moest volgen.

Daar nu ook de Bulgaren in de reeds aangegeven richtingen op den 22sten October hun marsch voortzetten met het voornemen den Turken, waar zij hen ontmoetten aan te grijpen en meer in het bijzonder het Ie leger in drie colonnes elk van een divisie naar Gebeler, Kukiler en

Suloegloe, het IIIe leger op Petra en Kirkilisse aanrukten, moest het dien dag wel over de gansche linie tot een treffen komen. Trouwens men was elkander reeds dichterbij dan men vermoedde genaderd en de voorste afdeelingen kregen weldra contact.

Het ligt niet in mijn voornemen dien slag, waarvan Suloegloe, Petra en Kirkilisse de brandpunten vormden, in al zijn bijzonderheden te schetsen. Trouwens dit is nog niet mogelijk, tenzij men zijn fantasie den vrijen teugel laat en allerlei zaken mededeelt, welke thans nog niet voldoende vaststaan.

Op tactisch gebied zal men nog vele jaren geduld moeten oefenen, voor en aler het juiste verloop van dien slag punt voor punt zal zijn na te gaan.

Een algemeenen indruk kan men intusschen wel verkrijgen en dan raad ik daartoe aan uit de verschillende beschrijvingen omtrent den slag van Kirkilisse, zooals hij veelal genoemd wordt, de lezing te volgen, welke de hiervoor genoemde Majoor VON HOCHWAECHTER geeft en deze aan de eveneens betrouwbare en goed gedocumenteerde uitzetting van MAHMOED MOEKTAR zelf in zijn reeds meer genoemd boek te toetsen.

Indien dat hier geschiedde zou de beschikbare plaatsruimte verre worden overschreden. Wel wil ik trachten een zoo beknopt mogelijk relaas van het gebeurde te geven, omdat dit als verbindingslid met het volgende hoofdstuk: de bewegingen voor den slag van Lule-Boergas en dien slag zelf, moeilijk kan worden gemist.

Op den 22sten October kwam het dus over de gansche linie tot een treffen en daar noch de Turken, noch ook de Bulgaren behoorlijk over elkaars opstellingen en marschrichtingen waren georiënteerd, de Turken in een totaal verkeerde richting tot het offensief overgingen in algemeenen zin W. en N. W. en de Bulgaren recht vooruit naar het Zuiden doortastten, werd het een ware ontmoetingsslag. Geen wonder, dat de Turken zich onder de gegeven omstandigheden al heel spoedig in het defensief zagen teruggeworpen. Het beeld, dat tegen den namiddag over de gansche linie ontstond kan van rechts naar links aldus worden geschetst: Bij Erikler en Petra was het IIIe Bulgaarsche leger op het IIIe Turksche korps gestooten; onder de krachtige leiding van MOEKTAR, dank zij het matte opdringen der door zware marschen zeer vermoeide Bulgaren, konden zich de 7e divisie bij Erikler, de 8e tusschen Petra en Eski Polas en de 9e bij Petra handhaven. Daarnaast vocht het Ie Turksche korps bij Suloegloe en Kukiler tegen de Ie en Xe Bulgaarsche divisie, terwijl het IIe Turksche korps tusschen Kavakli en Jenidje werkeloos staan bleef.

Nog verder Z. W. waarts, bij Gebeler, streed het IVE Turksche korps tegen de VIe Bulgaarsche divisie, terwijl de mobiele divisie Adrianopel zich tegen de IIIe Bulgaarsche divisie wendde. Aan dit gevecht op den linkervleugel ging dus de in het voorgaande hoofdstuk geschetste strijd op het N. en N. W. front van Adrianopel tusschen de bezetting dier legerplaats en deelen van het IIe leger gepaard.

De invallende duisternis deed deze eerste ontmoeting onder voor de Turksche legeraanvoering nog niet zoo onvooroordeelige omstandigheden eindigen.

Wel is waar was van het Turksche offensief weinig terecht gekomen, maar onder de in het voorgaande geschetste situatie mocht men er zich mee gelukwenschen, dat dergelijke troepen hunne stellingen niet alleen over het algemeen hadden kunnen behouden, maar op verschillende punten zelfs eenige voordeelen hadden behaald (vergelijk ook de algemeene beschrijving op blz. 332 en 333.)

In den nacht van 22 op 23 October (zie blz. 329, noot 1) en in den vroegen morgen van dien laatsten dag brak evenwel een paniek uit, die onweerstaanbaar alle Turksche troepen meesleepte en als met een tooverslag aan allen weerstand een einde maakte.

Nu in het voorgaande het beloop der slaglinie en de wederzijdsche toestand is geschetst, acht ik het juiste moment daar, om aan hen, die zich te midden van die paniek bevonden en vruchteloos trachtten den stroom der vluchtenden te stuiten, het woord te geven, opdat zij ons den waren toestand van het Turksche leger kunnen schetsen.

Wij bevinden ons bij het korps van MAHMOED MOEKTAR te Kirkilisse, in gezelschap van v. HOCHWAECHTER, die ons dien generaal, de beste der Turksche aanvoerders, als volgt teekent.

„Le général est bien connu en Allemagne. Son calme, ses manières décidées, toute sa personne témoignent de ses hautes qualités. C'est avec joie, que je me vois enfin fixé sur ma situation, après avoir si longtemps erré et je suis heureux de servir sous un tel chef. Je serai bien placé pour voir des choses intéressantes. Je m'installe provisoirement pour la nuit dans un bureau. ABDULLAH PASJA reste à Kirkilisse” (spatieering van mij).

Zoo iemand tot waarnemen en zuiver wedergeven van hetgeen op 22 en 23 October is geschied, geschikt is, dan is dit wel von HOCHWAECHTER, die vroeger deel uitmaakte van het korps Deutsche instructeurs in het Turksche leger en thans alles van nabij kon gadeslaan.

Dinsdag 22 Oct. wordt hij te 6 v.m. gewekt. Om 8 v.m. begeeft zich MOEKTAR PASJA met zijn staf, waarbij v. H., op weg.

Tijdens den nacht had het IIIe korps n.l. bevel ontvangen naar Erikler en Petra te marcheeren en den daar waargenomen vijand aan te vallen. De VIIe divisie vormde, als gezegd, den rechtervleugel van het leger en richtte zich op Erikler.

Een tweede colonne, de VIIIe divisie, waarbij MOEKTAR PASJA en zijn staf zich aansloten, marcheerde over het Westelijke fort van Kirkilisse naar Petra en Eski Polos (schets 2.) Meer naar het Zuiden rukte de IXe divisie op.

ABDOELLAH PASJA had dit offensief — aldus beweert ook v. H. — in persoon gelast en zulks ondanks het feit, dat MOEKTAR PASJA hem had gezegd, dat zijn troepen nog niet in staat waren tot het offensief over te gaan.

MOEKTAR was daarom voor hij bevel ontving voorwaarts te rukken, reeds begonnen een krachtige stelling om Kirkilisse in te richten, ten einde daar den vijand af te wachten, totdat al zijn drie divisien goed geordend te zelfder hoogte zouden zijn opgemarcheerd.

Zeër tegen zijn zin voerde de commandant van het IIIe leger dan ook het bevel van den opperbevelhebber uit. Diens plan was, zooals ik hiervoor reeds met een enkel woord duidelijk maakte, den vijand nog wat verder naar het Zuiden laten doordringen, en hem vervolgens onder den omvattenden druk van het versterkte IIIe korps, dat hem van het Noord-oosten zou overvleugelen van O. naar W. op Adrianopel te werpen.

Om 8 v.m. passeeren de troepen bij hun opmarsch Kirkilisse; in het voorbijgaan neemt Generaal MOEKTAR de stellingen bij de forten in oogenschouw; de forten zijn oud, maar de stelling is welgekozen en de loopgraven op de juiste plaats aangebracht. Uit het Zuiden bereiken andere afdeelingen Raklitza.

De Generaal rijdt naar de linkercolonne.

Overal verwekt zijn tegenwoordigheid geestdrift bij zijn troepen; zij begroeten hem met gejuich. Daar waar hij wanorde ziet, treedt hij onmiddellijk tusschenbeide. De redif-troepen, welke elk spoor van organisatie misten, wekken echter weinig vertrouwen.

De manschappen zijn vermoeid en hongerig, elke veiligheidsmaatregel ontbreekt, van behoorlijke indeeling der verschillende wapens geen kwestie en de officieren missen alle gezag.

Dwars door het terrein gaat het verder naar Erikler. De bodem is zeer ongelijk, met ravijnen doorsneden en zeer rotsachtig.

Betrouwbare gegevens omtrent den vijand ontbreken. De rechtercolonne is ± twee uur achter en de linker 3 uren, doordat zij hunne bevelen veel te laat hebben ontvangen (te late uitgifte der orders door het groote hoofdkwartier).

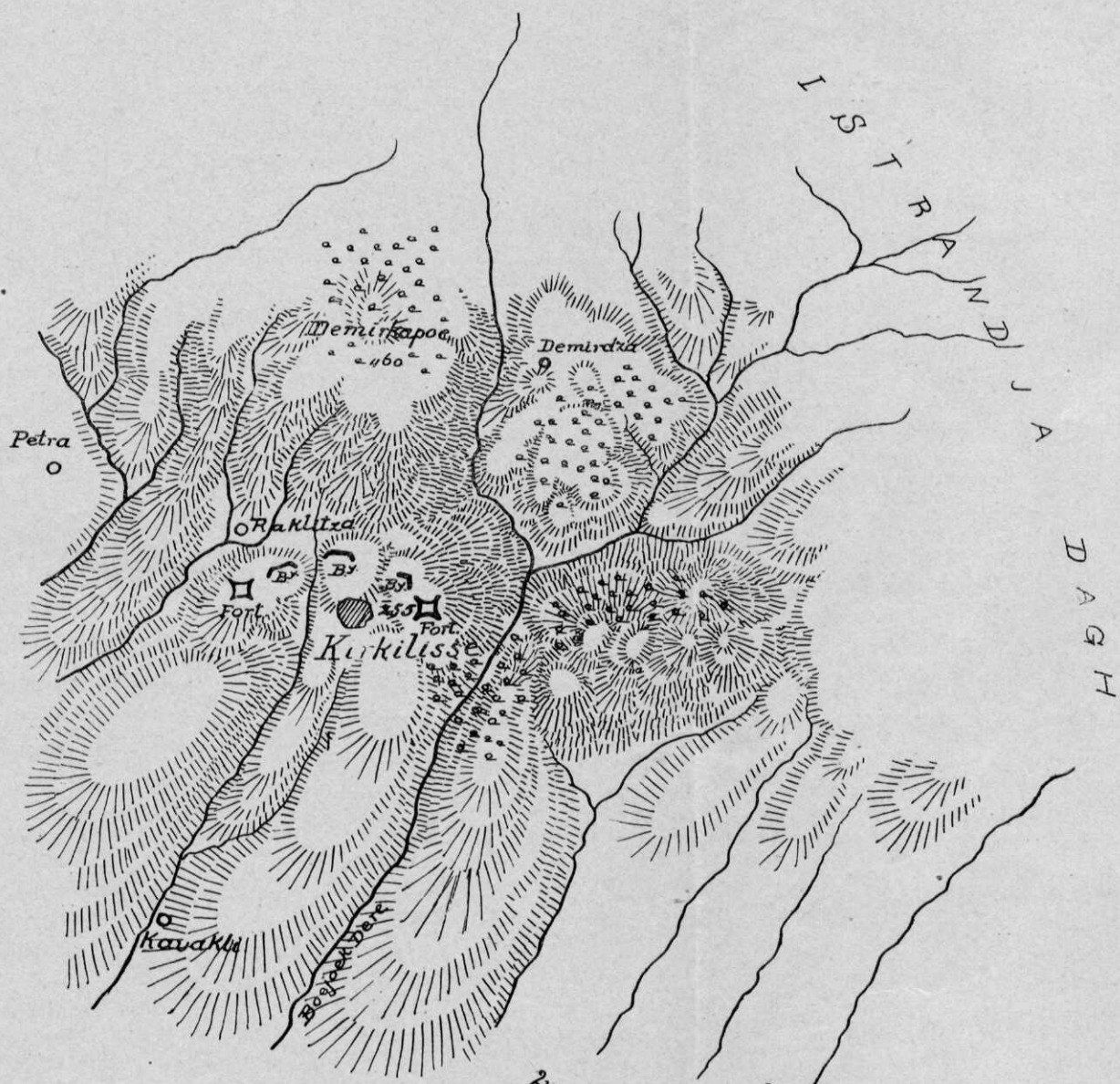
Omstreeks 11¹⁵ v.m. vallen van rechts eenige kanonschoten; te 11⁴⁵ bereikt de VIIIe divisie de hoogten van Petra.

Tegen 12 middag komt bericht, dat zich vijandelijke infanterie, geschat op 2.000 m. bij Karal Hamsa t. W. van Eski Polos vertoont.

Om 12⁴⁰ n.m. wordt het aanvalsbevel gegeven; de linkerdivisie moet naar de VIIIe aansluiten en met haar in verbinding blijven.

Het uitzicht, dat men van de hoogten van Eski Polos geniet, is prachtig. Sedert 11¹⁰ v.m. hoort men links kanonvuur; het Ie korps moet ongetwijfeld met den vijand slaags zijn. In de richting van Adrianopel woedt een groote brand; te zelfder tijd schijnt de geschutstrijd zich meer naar rechts te verplaatsen.

De toestand krijgt een ernstig aanzien. Troepen masseeren zich achter den heuvel t. Z. O. van Eski Polos; de artillerie komt in batterij. Nergens echter eenig initiatief van de zijde der aanvoerders en onderaanvoerders; de generaal moet zich als het ware vermenigvuldigen en alles zelf doen. De Redifs komen langzaam vooruit, niettemin blijven

2.
 Obet Gevechtsterrein by Kirkilisse
 21 1/2 m 23 Oct. 1912
 Schaal 1:200.000.

bij elke schrede manschappen achter. De algemeene indruk is slecht.

Van den vijand nog altijd niets. Niettemin hoort men van alle kanten met groote tusschenpoozen geschutvuur.

Plotseling barst het echter met hevigheid los; onze batterijen hebben het vuur op zeer dunne vijandelijke tirailleurliniën geopend.

Onze verliezen zijn uiterst gering; de eigen artillerie schijnt nu ingeschoten; men ziet de projectielen boven de stelling der Bulgaren springen.

De artilleriestrijd eindigt om 3⁴⁰ n.m. De generaal heeft bewijs van volkomen gemoedskalmte afgelegd; zijn moed grenst aan roekeloosheid.

Maar dit neemt niet weg, dat het niet op den weg ligt van den hoofdaanvoerder in persoon de verschillende regimenten en bataljons op hun plaatsen te brengen. Had hij het echter niet gedaan, dan waren zij er eenvoudig niet gekomen.

Te 3⁵⁰ v.m. wordt een hevig geweervuur op onzen linkervleugel geopend, de 9e divisie en die van prins AZIZ (de IIe divisie) zijn in gevecht met den vijand.

Te 4⁸ v.m. verschijnt een cavalerie-regiment, dat als onze divisie-cavalerie zal optreden. Het krijgt bevel een relais-posten-linie met de VIIe divisie uit te zetten, terwijl de generaal drie verkenningsspatrouilles onder bevel van officieren uitzendt.

Aldus wordt ook nog verband met het Ie korps tot stand gebracht; de cavalerie ziet er goed uit, de paarden staan goed in de hand.

De Bulgaarsche infanterie schijnt zich niet te willen laten binden; zij tracht tusschen ons en de VIIe divisie door te dringen. Is er wellicht meer Noordelijk nog een andere colonne? De VIIe divisie ontvangt voor alle zekerheid bevel op den 23sten Oct. meer bij de VIIIe en IXe divisie aan te sluiten.

Het gevecht krijgt een slepend karakter; te 5¹⁵ n.m. zwijgt het geschut; de duisternis begint te vallen (vergelijk blz. 335.)

Wij zijn er op bedacht (spatieering van mij) op den 24sten Oct. door belangrijke strijdkrachten op onzen rechtervleugel te worden aangevallen.

Waaruit dit vermoeden voortkwam, wordt echter door schr. verzwegen, ook MAHMOED MOEKTAR, die, zooals hiervoor werd opgemerkt, dezelfde meening ten beste geeft, voert daarvoor geen enkele reden aan. Toch is dit punt belangrijk genoeg om een nadere verklaring te vragen. Kan het ook zijn, dat dit vermoeden feitelijk tot een soort van onbestemde vrees voor gevaren, die den ontegenzeggelijk in de lucht hangenden rechtervleugel tegenover een vijand waaromtrent men zeer weinig weet, bedreigen, is terug te brengen?

Afdoende maatregelen ter tijdige verkenning in die richting of ter bescherming van dien z.g. bedreigden vleugel bleven echter achterwege. Hechhte men au fond weinig waarde aan deze supposities? Het heeft er veel van.

Te 5⁴⁰ n.m. geeft de Generaal geen andere orders dan: morgen krachtig voorwaarts rukken; de VIIIe divisie zal met afdelingen van

de IXe versterkt worden. Moeilijk kan men die maatregelen volledig noemen 1). Trouwens — reeds voor den 22sten was een energiek voortwaartsgaan in de richting, waarin de vijand gesignaleerd was, bevolen. Men had het dien dag echter niet verder dan de heuvelen van Eki Polos en Petra gebracht.

De troepen bivakkeeren ter plaatse; het korpsstafkwartier betreft te Petra een schamele hut. Behalve eenige eieren en wat brood is er niets te eten.

Men behoeft zeker niet te vragen, hoe de troep dan de nacht doorbracht; en die troep was al zonder eenig verband, zonder krijgstucht, vermoeid en hongerig. Rijp voor de paniek, wacht hij als onbewust op een onnaspeurlijke aanleiding, die hem als kaf voor de wind doet uiteenstuiven en verdwijnen. Daarmede wordt altijd een débacle ingeleid en dan is zij vooreerst niet meer te stuiten. Zoo ook hier.

Wij slapen tot den volgenden morgen vijf uur — gaat v. H. voort — gedurende den nacht is het weer begonnen te regenen. Geen enkel bericht van de cavalerie; blijkbaar werkt de relais-linie niet. De besprekingen van het stafkwartier duren tot 6 v.m.

Te 7 v.m. wordt dicht voor ons front het vuur heropend; te 7³⁰ v.m.

1) Den volgenden morgen vroeg geeft MOEKTAR echter wel degelijk een zeer volledig bevel uit. Deze order is zóó interessant en geeft een zoo juist blik op den toestand, dat ik niet kan nalaten haar hier weder te geven. Zij luidt als volgt: (schets 1; zie ook schets 2.)

Petra, 23 Oct. 6 heures matin.

1. La 7e division établie sur le Sirjouwat Dere et tenant sous son feu les deux routes a contenu jusqu'a la nuit un adversaire d'égale force venant d'Erikler et d'Almadjik.

2. Afin de rétrécir son front, l'armée de l'Est va porter les corps qui se trouvent à notre gauche dans la direction de Jenidze.

Le IIIe corps va défendre la position en avant de Petra.

La 9e division occupera le secteur s'étendant à l'est de la route Petra-Eski Polos.

La division SCHUKRI BEY (VIIIe div.) sera chargée du secteur à l'ouest de la route incluse Petra-Keremetlya.

3. Le corps d'armée a pour mission d'arrêter l'offensive de l'ennemi débouchant du nord et de l'ouest (van Noord-Oost wordt niet gesproken, schr.) et d'infliger un échec décisif à la division parvenue à l'est du Teka Soujou.

4. Un régiment de nizam de la 9e division et la 8e division tout entière demeureront à ma disposition exclusive. Ces troupes s'établiront en formation de rassemblement au nord-est de Petra (uit de opstelling, van wat hier blijkbaar de reserve in de hand van den Korps-Ct. moet vormen, achter den rechtervleugel en t. N. O. van Petra zou men weer concludeeren, dat MOEKTAR, ernstig beducht voor bedreiging van dien vleugel, daarvoor krachtige maatregelen nam, schr.).

5. (Enkele minder belangrijke mededeelingen omtrent de treinen.) vervolgens:

Je serai de ma personne jusqu'a 9 heures dans le secteur de SCHUKRI BEY (VIIIe divisie) et ensuite sur le chemin le plus au nord de ceux conduisant de Petra sur Teka Soujou.

(Ontleend aan blz. 25 van: „Mon commandement au cours de la campagne des Balkans de 1912 par MAHMOED MOUKHTAR PACHA, ancien commandant de la deuxième armée de l'Est.)

stijgen wij te paard. Nauwelijks hebben wij 600 M. afgelegd of dichte drommen Rédifs snellen ons schreeuwend en loopend wat zij kunnen tegemoet.

Wij hebben eenige minuten noodig om den toestand te overzien.

Plotseling trekt de PASJA zijn sabel en houdt hij met alle kracht op de hem omringende Rédifs in. Wij volgen zijn voorbeeld, en schieten met onze revolvers op de vluchtelingen.

Terwijl wij op die wijze tusschen de verwarde massa heen en weer rijden, gelukt het ons enkele afdeelingen te ordenen. Van alle zijden weerklinken gewerschoten. De Redifs zijn als dol en schieten eenvoudig in de lucht. De PASJA rijdt overal rond, geeft bevelen en jaagt de troepen onophoudelijk vooruit. Achter rotsen en boschjes worden talloze Redifs, die zich daar verbergen, opgejaagd — de lafaards!

Lafaards? — wanneer men bedenkt, dat die ongelukkige landweermannen — per bataljon waren slechts zoo actieve soldaten present — uitgeput door het slechte weder der laatste dagen, zonder voedsel, slecht gekleed en van zeer onvoldoende schoeisel voorzien, met onbekwame aanvoerders en zonder munitie — want tijdens de eerste gevechtsmomenten hadden zij al hun patronen verschoten — tegenover den vijand stonden, mogen wij hen dan wel „lafaards” schelden?

Was het wonder, dat zoo schandelijk slecht verpleegde troepen aan den haal gingen en in hun toemeloze vlucht andere afdeelingen medesleepten?

De vijand gaf zich intusschen geen rekenschap van zijn succes, zijn artillerie kon tengevolge van de slechte wegen zoo snel niet volgen en had dus het vuur nog niet kunnen openen; welbeschouwd was er nog niets verloren.

Intusschen — de marschwegen — verhaalt v. H. verder — waren versperd door omgevallen en gebroken voertuigen, als bezaaid met munitie-caissons.

Omstreeks 10 v.m. is de strijd nog onbeslist. Thans opent de Bulgaarsche artillerie haar vuur. De Turksche onderaanvoerders loopen radeloos heen en weer. De Generaal doet wat hij kan, maar onmogelijk kan hij overal tegelijk zijn en ieders werk doen. Hij begrijpt, dat het zóó niet lang duren kan; gelukkig ontwikkelt de vijand slechts zwakke krachten.

De toestand bij de rechter-divisie, de VIIe is nog goed. De divisiecommandant heeft in den loop van den vorigen dag zijn hoofdmacht verzameld en wint, zooals het herhaaldelijk stelling-veranderen zijner artillerie bewijst, voortdurend terrein.

De toestand blijft echter critiek, al zijn de verliezen gering; de artillerie blijft kalm en verricht goed werk. Ongelukkig begint echter de munitie op te raken en als eindelijk de munitie-caissons, die in den modder waren blijven steken, oprukken, kunnen de kisten, uitgezet als de deksels door de vochtigheid zijn, niet gauw genoeg open.

Opnieuw slaan nu de Redifs op de vlucht. Tegen 11 v.m. brengt de

generaal een deel der artillerie achter den rechtervleugel in stelling. Juist op tijd, want de terugtocht teekent zich al meer en meer over de gansche linie en ontaardt ten slotte in een algemeen „sauve qui peut”.

Tóch schijnt de vijand niet te durven oprukken; vermoedelijk heeft hij het grootste deel zijner reserves ter versterking van zijn linker-vleugel tegenover de Turksche VIIe divisie verplaatst, zoodat hij in front slechts over zwakke afdeelingen beschikt. Op onzen rechtervleugel blijft de toestand gelukkig goed.

Overall brandende dorpen, over het gansche front kanongebulder; de aanblik der ongelukkige gekwetsten, doornat en verkleumd als zij bovendien zijn, is afschuwelijk. Geen zweem van geneeskundigen dienst op het gevechtsfront, geen water zelfs om de kwetsuren uit te wasschen.

Wij slagen er in de Redifs in de voorwaarts van Kirkilisse voorbeide stelling te verzamelen; de vijand dringt slechts zwak na.

Petra staat in vlammen; alle wegen zijn ook hier overdekt met treinvoertuigen.

Tegen omstreeks 2 n.m. wordt de versterkte stelling van Kirkilisse bezet; de vijand heeft van de hem behaalde voordeelen geen gebruik gemaakt.

Alles kan nog terecht komen; om 3 n.m. bericht ons een officier der VIIe divisie het succes dezer afdeeling; het was een lust — zegt hij — onze geregelde troepen ondanks 's vijands hevige vuur te zien oprukken, terwijl de artillerie, voortdurend van stelling wisselend, de voorwaartsche beweging begeleidde.

Nadat de generaal alle bevelen voor een hardnekkige verdediging der stelling heeft uitgegeven, rijden wij rustig terug naar de stad.

Doch terwijl hij daar verschillende telegrammen ontvangt en verzendt, komt te 5 n.m. opnieuw een stafofficier van de VIIe divisie berichten, dat thans alle troepen hun opstellingen verlaten en de terugtocht algemeen is, hoewel de Bulgaren, die sterke krachten ontwikkelen, niet verder oprukken. Dat is het IIIe Bulgaarsche leger,

Zonder verklaarbare oorzaak is dus op het onverwachts opnieuw een paniek ontstaan; de officieren zijn niet bij machte haar te stuiten. Het hoofdkwartier dreigt zelfs in 's vijands handen te vallen. Alleen de onverwachte verschijning van het leger van generaal DIMITRIEF was daartoe voldoende.

Wij kunnen ons niet begrijpen, wat daarvan de oorzaak mag wezen; tot zelfs alle vuurmonden heet de generaal in persoon in stelling geplaatst. Door eenige ruiters gevolgd begeeft zich de PASJA naar buiten en rent hij naar de forten; wij, die zoo spoedig onze paarden niet kunnen vinden, verliezen hem spoedig uit het oog, want inmiddels is de duisternis gevallen.

Overall krioelt het van soldaten. De straten zijn versperd door vuurmonden en voertuigen en de christenbewoners der stad bevuren ons à bout portant uit hun vensters. Het tumult en de wanorde zijn in één woord onbeschrijfelijk.

Om 7 n.m. bereiken ook wij de forten; er is geen man meer te zien; daarna gaan wij naar het station, waar de treinen bestormd worden en men de beambten sommeert direct weg te stoomen.

Nergens eenig spoor van den generaal. Het gansche IIIe en Ie korps zijn thans in vollen terugtocht en dat zonder eenige tastbare verklaring voor het hoe en waarom der paniek.

De regen valt bij stroomen, wij zijn half dood van vermoeienis en hebben den ganschen dag niets gegeten.

Heeft de krijgsgeschiedenis — vraagt schr. ten slotte — ooit een dergelijken aanblik aangeboden? Tot die vraag is hij volkomen gerechtigd.

Ziedaar nu een leger zonder noemenswaardigen strijd, zonder verliezen van beteekenis en terwijl zelfs een deel daarvan succes behaalde — de VIIe divisie -- als weggevaagd en in enkele uren ganschelijk opgelost.

Dat is de beschrijving van het gevecht bij Petra en Kirkilisse, van de paniek, van de vlucht en débacle van het IIIe Turksche leger. Geen twijfel of zóó hebben zich de feiten toegedragen. Bij het Ie Leger waren de verschijnselen dezelfde; ook dáárbij paniek en vlucht.

Dit fragment uit schrs. belangwekkend relaas zij voldoende om ons de juiste beteekenis van de Turksche nederlaag, van het gehalte van hun leger te leeren kennen. Is het wel noodig na het voorgaande de oorzaken dier nederlaag aan te wijzen? Mij dunkt van niet; wel was het onvermijdelijk wat nader op een der belangrijkste episoden uit de Thracische operatiën in te gaan, ten einde op het oorlogsterrein zelf kennis te maken met den toestand en met den geest der Turksche troepen. Veel wordt ons daardoor óók verklaard omtrent de verder volgende operatiën.

De hierboven gegeven beschrijving stemt op bijna alle punten overeen met die door MAHMOED MOEKTAR PASJA in zijn hiervoor genoemd werk op blz. 30 e. v. gegeven. Deze is alleen meer gedetailleerd en daar zij afkomstig is van den hoofdaanvoerder, wiens legerkorps in deze ontmoeting een zoo treurig figuur heeft gemaakt, zeer belangwekkend.

Maar ik kan er hier niet verder op ingaan; reeds te veel is van de ruimte, voor dit artikel beschikbaar, gevergd.

Slechts deze verzuchting van den zoo diep getroffen aanvoerder tot besluit:

„En quittant Kirkilisse, je vis la grande route de Viza couverte de canons, d'armes et de fugitifs. Il n'y avait donc malheureusement rien d'exagéré dans ce que j'avais appris au bureau télégraphique.

Il faudrait la plume d'un Zola pour peindre la détresse de cette retraite. Le fait, que cette débacle n'était pas la conséquence d'un échec et que l'ennemi n'était pas sur nos traces ajoutait encore à la tristesse de la situation et achevait d'enlever tout espoir. Mon état-major et moi marchâmes toute la nuit et à 4 heures du matin nous arrivions à Boenarhissar.

Quittant Boenarhissar à midi, j'arrivai le soir à Viza.”

Welke conclusie is nu uit het voorgaande te trekken?

Heeft hier de tactische en moreele meerderheid der Bulgaren of heeft hun meerderheid in getalsterkte den doorslag gegeven?

Is het niet eerder de gebrekkigheid, de ontaarding van de Turksche legerinstellingen? Niet enkele dezer factoren, maar alle ware zij in het spel.

Maar hoe dan ook; nimmer had de Turksche legeraanvoering met zulke troepen, als hier bijeen, naar het offensief mogen grijpen. En waar nu juist bij den aanval de hoogste eischen aan de bekwaamheid der aanvoerders moeten worden gesteld, had men zich zelve genoeg moeten kennen, om in te zien, dat dáartoe de noodige tactische en technische ontwikkeling tóch ontbrak. Ook dát mag hier niet worden voorbijgezien.

Doch al waren de aanvoerders ook nóg zoo goed geschoold, met de minderwaardige troepen, welke zij te bevelen hadden, was elk krachtig optreden van huis uit veroordeeld en mislukking zeker.

Recruten zonder eenige opleiding, Mohammedanen en Christenen schouder aan schouder in het gelid, oude landweermannen (Redifs), voor het meerendeel reserve- (verlofs-) officieren, die allen vormden in bonte samenstelling de zeer heterogene elementen der Turksche bataljons.

Daarbij kwam volslagen gebrek aan alles wat tot een behoorlijke troepenverpleging mag worden gerekend: geen voedsel, geen onderkomen en dat bij dagenlange regen, geen munitie-aanvulling en volslagen gebrek aan geregeld functioneerenden geneeskundigen dienst te velde.

Is ooit een leger met vager gegevens omtrent den vijand, in slechter verplegingstoestand, door onbekwamer aanvoerders — MAHMOED MOEK-TAR dan uitgezonderd — in den slag gevoerd dan het IIIe legerkorps bij Kirkilisse en Petra, het Ie bij Suloegloe? Niemand wist wat hem te doen stond, niemand had eenig gezag en de Redifs gingen er bij de minste aanleiding als opgeschrikte hazen vandoor.

Ik heb U thans aan de hand van betrouwbare getuigen, die zeker geen reden tot overdrijven hebben, geschetst, hoe de terugtocht werd ingeleid. Gedurende den nacht van 23 op 24 Oct. vluchtten de Turken in volle oplossing naar het Z. en Z. O.

„Les officiers et les hommes se conduisent comme des brutes, on ne pense qu'a se sauver. La station est le théâtre de scènes épouvantables; revolver au poing, il faut se défendre contre la soldatesque, qui veut s'emparer de notre compartiment du train; on escalade même les toits des wagons.

Doch genoeg. Bij Uskub wisten nog enkele afdeelingen der VIIe divisie, bij Jenidsje en Karali andere van het Ie en IIe korps den terugtocht te dekken.

Op den 25sten October was men eindelijk in staat het IIIe korps bij Viza, het Ie, IIe en IVe korps bij Eski Baba te verzamelen; ook de zelfstandige cavalerie-divisie trok daarheen terug.

Behoeft het nog nader betoog, dat de overwinnaar, zoo hij in den avond en den nacht van 24 op 25 October een krachtige vervolging was begonnen en met groote energie had doorgevoerd, het Turksche leger volkomen zou hebben vernietigd? (Men denke aan BLÜCHERS vervolging na Waterloo.)

Waar was de strategische cavalerie der Bulgaren, mag men vragen.

Tot een vervolging was hun leger echter niet in staat; zelfs de paar eskadrons, die men onder de hand had, werden niet gebruikt; wat had men zelfs dáarmede niet kunnen bereiken!

De Bulgaren bleven uitgeput op het tooneel van den strijd achter; het, wapen, waarmede de strategische vervolging onverwijd moet worden ingeleid, ontbrak.

En zoo blijft na een volkomen, overigens zeer gemakkelijk behaalde zege, elke poging om daarvan de vruchten te plukken, achterwege.

Het gevolg was, dat de overwinnaar aan de Ergene opnieuw en ditmaal op krachtiger weerstand zou stuiten, al zou ook dié weerstand nog worden gebroken. Daarover in een volgend hoofdstuk.

(Wordt vervolgd.)

Beschouwingen over het vraagstuk van de cavaleriebrigade.

Tactisch, geen strategisch gebruik!

DOOR

A. P. SFIJFFARDT,

Eerste Luitenant der Infanterie.

(Vervolg en slot van blz. 302.)

De taak van de cavalerie is veelomvattend!

Volgens ons voorschrift op den velddienst (§ 130) is de cavalerie in het bijzonder aangewezen voor ophelderings- en verkenningdienst, aangezien deze diensten snelheid van beweging eischen, ook over groote afstanden.

De verkenningdienst wordt dan nog gesplitst in eene verkenning op grooten afstand, waarvoor de algemeene bevelhebber rechtstreeks de bevelen geeft aan de daarvoor bestemde afdeelingen en de verkenning op korten afstand, welke geschiedt door de met de beveiliging belaste afdeelingen (§ A. 1.)

Ontspint zich een gevecht dan moet de cavalerie niet alleen in flank en rug des vijands blijven verkennen, doch ook voortdurend gereed zijn in te grijpen, waar de mogelijkheid of de noodzakelijkheid daartoe zich voordoet. (Gevechtshandleiding pt 38 en Cavaleriereglement pt 339.)

Is de beslissing gevallen, dan moet ze of in de eerste plaats medewerken tot de geheele oplossing der vijandelijke strijdmacht of zich op die afdeelingen des vijands werpen, die den terugtocht der eigen partij het meeste bedreigen. (Cav. regl. pt 341 en 342.)

Voor de vervulling van deze veelomvattende taak beschikt de Nederlandsche cavalerie over totaal zestien eskadrons. In sommige gevallen kunnen wielrijders een deel van dien zwaren last overnemen en verder kunnen rijdende artillerie en mitrailleurs worden toegevoegd.

Wat de mitrailleurs betreft: de draagpaarden-organisatie heeft nog niet haar beslag gekregen en van de mitrailleurafdeelingen wordt door velen betwijfeld of ze de cavalerie wel overal kunnen volgen. Bij mobilisatie is toch de toestand heel wat ongunstiger dan in vreedstijd, omdat alsdan de afdeeling door eene groote hoeveelheid gevorderde paarden op oorlogssterkte wordt gebracht. De commandant van de 1e mitrailleurafdeeling, de kapitein Verberne, meent echter dat door

doelmatige indeeling dit nadeel na eenige dagen zal zijn te bovengesproken 1).

Hoe het ook zij, we mogen niet vergeten dat eene toebedeeling aan de cavalerie de mitrailleurafdelingen aan hunne bestemming van snel verplaatsbare vuurkracht in handen van den divisiecommandant onttrekt.

We komen dus tot het besluit dat we spaarzaam behooren te zijn met de beschikbare middelen. Verkwisting brengt ons met een slag door alles heen, eene aanzienlijke uitgave kunnen we ons slechts bij hooge uitzondering veroorloven en bij de gewone uitgaven moet de grootste zuinigheid worden betracht.

DE OPHELDERINGSDIENST.

„Certes, la supériorité de la cavalerie allemande sur la nôtre est „hors de doute. Allons nous alors compromettre notre cavalerie dans „un duel particulier où elle aurait un désavantage marqué? Ce serait „une faute; nous ferions ainsi le jeu de nos adversaires” Zoo schreef de generaal LANGLOIS over de Fransche cavalerie; vervang het woordje „allemand” naar verkiezing en deze uitspraak is toepasselijk op de Nederlandsche. Al zoeken wij dat duel niet, de vijand zal het zoeken.

Volgens het velddienstvoorschrift (§ 130) wordt de ophelderingsdienst verricht op groote afstanden en werkt ze ten dienste van de troepenleiding in strategischen zin. Wordt voor dit doel de cavaleriebrigade aangewend dan moet ze dus op grooten afstand vooruit met als bijna zeker gevolg: ontmoeting van overmachtige vijandelijke cavalerie en weinig kans op succes.

Tracht ze inzicht in 's vijands groepeerings te verkrijgen door, om de vleugels heen, op de flanken van zijne strijdkrachten waar te nemen, dan wordt buitendien het front van ons eigen leger ontbloot.

Nu is de mogelijkheid niet uitgesloten dat, zelfs na een ongunstig afgeloopen gevecht, door afdelingen of patronilles nog belangrijke waarnemingen worden gedaan. De waarnemingen zijn dan echter te duur gekocht, want talrijke opdrachten wachten nog op uitvoering.

Bovendien vragen we ons af hoe er gehandeld moet worden wanneer in meerdere richtingen opheldering noodig is? Splitsen we de brigade, dan zal de van haar uitgaande kracht zeker beneden het minimum dalen.

De ophelderingsdienst moet dan ook verricht worden door talrijke patrouilles. Ook ons velddienstvoorschrift zegt in § 163 dat de beste uitkomsten voor de opheldering verkregen worden door officierspatrouilles. Deze kunnen onder handige, stoutmoedige aanvoerders, door list, behoedzaamheid en snelheid door de mazen van 's vijands veiligheidsnet heenglippen. Voor een groot deel zullen ze in ons eigen land optreden, terwijl de moeielijkheid van het tijdig doen toekomen van de berichten

1) Zie Mavors 1914 no. 2 „Voldoet de tractie onzer mitrailleurafdelingen aan de in Nederland te stellen eischen?”

moet ondervangen worden door het medenemen van postduiven en het contact zoeken met eventueel aan de grens opgestelde detachementen, die voor verdere telegrafische en telefonische overbrenging zorg dragen.

Een goed voorbereide kondschapsdienst zal voor deze opheldering de grondslagen leveren, de verkenning in de lucht moet haar zooveel mogelijk aanvullen.

Door voor den ophelderingsdienst nagenoeg onze geheele cavalerie op grooten afstand vooruit te zenden zouden we alles op één kaart zetten; het zou verkwisting zijn!

DE VERKENNINGSDIENST.

Volgens het velddienstvoorschrift (§ 130) bepaalt de verkenningdienst zijne werkzaamheid in engeren kring, in den regel binnen één dagmarsch afstand. Bij dezen dienst is het dus mogelijk dat de cavalerie verband houdt met het eigen leger en in haar taak door vooruitgeschoven detachementen wordt gesteund.

Van de bijzondere oorlogsomstandigheden zal het nu afhangen of voor dezen dienst eene cavaleriebrigade zal worden gevormd.

In de vorige aflevering zetten we uiteen hoe het, bij een Europeesch conflict, in den afwachtingstoestand meestal niet wenschelijk was reeds dadelijk de cavalerie samen te trekken m. a. w. de cavaleriebrigade te formeeren.

Heeft nu, bij handhaving van onze neutraliteit, niet eene onmiddellijke verrassende schending plaats, dan kan dus door den loop der gebeurtenissen de toestand zich nader teekenen. Eene concentratie van ons veldleger, — of het grootste deel daarvan — in de meest bedreigde richting zal dan gewenscht zijn, terwijl daarbij tevens de vorming van eene cavaleriebrigade kan worden overwogen. Hoe die brigade zal zijn samengesteld is dan pas uit te maken.

Een strategisch gebruik zal in dit geval wel zijn uitgesloten; voorloopig is er nog geen oorlogsgeval en dus ook geen sprake van een optreden onzer cavalerie over de grenzen. Doet zich daarna het verwachte oorlogsgeval voor, dan zal de ruimte tusschen ons geconcentreerde veldleger en de eventueel binnendringende troepen betrekkelijk gering zijn. 's Vijands opmarsch is in groote trekken reeds door de grensdetachementen vastgesteld en de commandant van het veldleger zal nu nadere berichten behoeven tot het juist nemen van zijne tactische maatregelen. Is er eene cavaleriebrigade geformeerd, dan gedraagt deze zich als een verkenningkorps. (Veldd. voorschr. § 156—160.)

Voor een aanvallend optreden schrijft onze gevechtshandleiding (punt 44) voor, dat de hoofdmacht van de cavalerie vereenigd optreedt; bij een aanval door het geheele veldleger wordt dat dan een cavaleriebrigade. Behalve de verkenning wordt haar tevens als taak aangewezen: alle krachten in te spannen om de vijandelijke cavalerie te verhinderen onzen opmarsch te verkennen. Daarbij wordt op den steun van wiel-

rijder- en mitrailleurafdelingen geweest, waarbij zich dan het optreden der infanterie van de voorhoede aansluit. (punt 45.)

We zien hier dus eng verband met de opereerende troepen, want deze beginselen gelden volgens punt 79 ook voor meerdere divisien.

Verricht het veldleger ten opzichte van den indringer een zuiveren frontmarsch, waarbij eene bedreiging van de flanken door elders aanwezige afdelingen is uitgesloten, dan zullen voor de vorming van een dergelijk verkenningskorps voldoende troepen beschikbaar zijn. Misschien kunnen zelfs de middelste divisien het met minder dan een eskadron divisie-cavalerie doen en kunnen we eenige wielrijderscompagnieën aan de cavaleriebrigade toevoegen.

Zijn daarentegen de flanken wèl bedreigd, dan zal het wenschelijk zijn de vleugeldivisien de beschikking over haar geheele cavalerieregiment en wielrijdercompagnie te laten. We komen hierop bij den veiligheidsdienst terug.

Mocht dit dus voor beide flanken gelden en bovendien nog een divisie elders optreden, dan zou de vorming van eene cavaleriebrigade voor dit geval uitgesloten zijn.

Bij eene verrassende neutraliteitsschending, voordat ons veldleger in eene bepaalde richting geconcentreerd is, wordt door het regiment cavalerie van de meest nabijzijnde divisie de verkenning ingeleid. De omstandigheden zullen nu moeten uitmaken of daarna nog vorming van eene brigade wenschelijk is. In ieder geval is ze spoediger ter plaatse wanneer ze langs drie verschillende wegen, dan wanneer ze in haar geheel van uit één opstellingsgebied moet worden aangevoerd.

Bij een strijd tegen een rechtstreekschen aanval op onze onafhankelijkheid is het grootte verschil met de voorgaande gevallen dat we dan onmiddellijk voor een bepaald oorlogsgeval staan.

In de vorige aflevering wezen we er reeds op hoe bij een oorlog tegen eene mogendheid, die ons alleen over zee kan bereiken, vorming van de cavaleriebrigade in den aanvang niet gewenscht is. Later en in alle andere oorlogsgevallen kan voor den verkenningsdienst somtijds eene cavaleriebrigade worden geformeerd. Op de samenstelling doen zich dezelfde invloeden gelden als hierboven, bij de concentratie van het veldleger, zijn beschreven.

Het inzetten van eene cavaleriebrigade voor den verkenningsdienst is dus eene aanzienlijke uitgave, die we ons, — bij de beperkte middelen — niet altijd kunnen veroorloven.

DE VEILIGHEIDSDIENST.

De verkenning op korten afstand geschiedt door de met de beveiliging belaste afdelingen; daartoe wordt aan deze van de cavalerie en wielrijders zooveel toegewezen als de algemeene bevelhebber voor de onmiddellijke beveiliging onmisbaar acht (Veldd voorschr § A. 2 en 13.)

Van den bijzonderen oorlogstoestand en van de onderlinge groepee-

ring onzer strijdkrachten zal het nu weer afhangen, wát daartoe bij de verschillende onderdeelen onmisbaar wordt geacht. Zelfs al gaat eene cavaleriebrigade als verkenningskorps voor het front van het leger vooruit dan zal toch ook eenige cavalerie bij de voorhoedes der verschillende colonnes moeten worden ingedeeld, terwijl in den regel ook voor flankbeveiliging eenige, — soms zelfs zeer veel — cavalerie zal noodig zijn.

Het is toch zeer waarschijnlijk dat ons veldleger tegen overmacht moet optreden en reeds daardoor de flank van één of beide vleugeldivisiën bedreigd is. Buitendien zullen we meestal rekening hebben te houden met vijandelijke cavalerie-brigades, divisiën of korpsen, die, voorzien van rijdende artillerie en mitrailleurs, ons bij onvoldoende beveiliging op de flanken noodlottige verrassingen kunnen bereiden.

Die flankbeveiliging kan niet alleen op de schouders der infanterie rusten. Behalve dat de marschsnelheid daardoor ten zeerste zou worden vertraagd, zou tegenover de genoemde zich snel verplaatsende afdelingen eene dergelijke beveiliging niet afdoende zijn en doet zich de behoefte aan cavalerie voor de verkenning op korten afstand sterker gevoelen.

Bij de vleugeldivisiën zal dan ook in den regel, voor toebedeeling aan de veiligheidsafdeelingen in front en flank, méér dan een eskadron cavalerie onmisbaar zijn. De wielrijders kunnen de taak van de cavalerie wel in vele opzichten verlichten, doch haar niet geheel op zich nemen, vooral niet in terreinen met beperkt wegennet.

De toebedeeling van eene voldoende hoeveelheid cavalerie aan de veiligheidsafdeelingen behoort dan ook tot de noodzakelijke gewone uitgaven.

Zijn de noodzakelijke gewone uitgaven gedaan en houden we dan nog voldoende voor eene aanzienlijke uitgave over, dan zullen we tot de vorming van eene cavaleriebrigade voor den verkenningsdienst op grooten afstand mogen besluiten. Het zal dan wenschelijk zijn dat de opperbevelhebber een deel van zijne bevoegdheid aan den commandant van het veldleger overdraagt en dezen machtigt tot vormen van eene cavaleriebrigade, welker juiste samenstelling door dezen commandant wordt bepaald.

We vermeldden nog slechts vluchtig, dat ook gedurende het gevecht de cavalerie nog eene belangrijke taak heeft te vervullen en het dus noodzakelijk is dat haar gevechtskracht dan nog niet is uitgeput.

Welke belangrijke diensten zelfs eene zwakke cavaleriebrigade in het gevecht kan bewijzen bespraken we indertijd in „De Cavalerie bij Wafangou” 1). Ook in de verhandeling over de cavaleriebrigade bij de legermanoeuvres, in de November- en Decemberaflevering 1913, treffen we daaromtrent waardevolle aanwijzingen aan.

1) „De Cavalerie bij Wafangou”, Militaire Spectator 1912, no. 6 en 7.

Waar we op den voorgrond stelden dat er vele gevallen mogelijk zijn dat er geen cavaleriebrigade wordt geformeerd, blijven er toch de noodige gevallen dat dit wel zal geschieden. Juist deze toestand, een gevolg van onze geringe hoeveelheid cavalerie, maakt het vraagstuk van de bevelvoering moeilijk. Toch zijn we van meening dat de daartegen aangevoerde bezwaren wel eenigszins worden overdreven.

Was de bestemming van de bij de divisieën ingedeelde regimenten cavalerie uitsluitend om als zoogenaamde divisie-cavalerie op te treden, dan zou het zeker logisch zijn dat ze ook reeds in vredetijd onder de bevelen van de divisiecommandanten staan.

Toch lazen we in het verslag van de zitting van de Eerste Kamer van 20 Maart 1914, dat van zeer deskundige zijde was medegedeeld dat de divisiecommandanten niet bij machte zouden zijn gebleken de cavalerie in vredetijd goed te leiden. Ware dat juist, dan zou zulks in nog sterkere mate moeten gelden voor het wapen der artillerie. We zouden dan tot den vroegeren toestand, met geen divisieverband in vredetijd, moeten terugkeeren.

Doch neen, dat kan, dat mag niet waar zijn. De divisiecommandant, die in oorlogstijd onder de moeilijkste omstandigheden de verschillende wapens in het gevecht moet doen samenwerken, zal toch zeker in vredetijd de richting van de tactische opleiding kunnen aangeven. Wat de technische vraagstukken aangaat, de „Instructiën” dragen de bijzondere zorg daarvoor aan de inspecteurs op.

Zou het inderdaad waar zijn dat, — zooals ook beweerd werd — het wapen der cavalerie is achteruitgegaan, dan moet de oorzaak elders gezocht worden (B. v. in den overgangstoestand van een vrijwilligersnaar een militiecavalerie.)

Was dus elk regiment cavalerie uitsluitend divisiecavalerie, dan zou er geen bezwaar zijn tegen de indeeling in divisieverband. Nu kan het echter in sommige gevallen voorkomen, dat een deel van het regiment aan de divisie onttrokken wordt om met andere afdelingen in eene cavaleriebrigade vereenigd op te treden. Volgens onze meening weten we echter niet vooruit hoe groot dat deel zal zijn. Mogen we dan zeggen: de cavalerie moet aan de bevelen van den divisiecommandant worden onttrokken en onder den aangewezen brigadecommandant gesteld?

Ja, zegt men, want, als er eene cavaleriebrigade geformeerd wordt, zal de noodige samenhang ontbreken, de bevelen van den commandant zullen onvoldoende begrepen worden, omdat zijne onderhoorigen niet gewoon waren met hem samen te werken.

Ons dunkt die samenhang kan slechts door oefening worden verkregen en daartoe is ook onder de tegenwoordige omstandigheden de gelegenheid geopend. Zoo lezen we in de instructie voor den inspecteur der cavalerie: „Hij doet aan den commandant van het veldleger de „voorstellen tot het houden van tactische oefeningen, cavalerieoefeningsreizen, cavaleriemanoevres onder zijne leiding, overeenkomstig de „door den commandant van het veldleger, daarvoor te maken bepalingen.

„Hij ontwerpt de plannen voor de bedoelde oefeningen.”

Al had nu de inspecteur alle cavalerie onder zijne bevelen dan zou daardoor toch niet meer geld voor practische oefeningen beschikbaar zijn en zouden we het even goed met de weinige manoeuvredagen moeten doen.

Geheel anders zou de verhouding worden wanneer we eene organisatie kregen zooals de minister van oorlog in de Eerste Kamer schetste en die Z. E. zich scheppen zou, wanneer uit de vrije hand en bovendien uit eene ruime beurs kon worden georganiseerd. De minister zou dan een ophelderingskorps willen, bestaande uit bataljons wielrijders, de helft van onze bestaande cavalerie, eene kleinigheid rijdende artillerie, eene zeer goede mitrailleursorganisatie en een luchtvaarteskader. De andere helft van de cavalerie zou dan bij de divisiën worden gelaten als verkenningscavalerie.

Aan het slot van zijne redevoering verklaarde Z. E. echter, dat hij achter zich den dreigenden vinger van den minister van financiën zag.

Zoolang dus voor eene dergelijke uitbreiding de noodige gelden niet zijn gevonden en we ons voor de veelomvattende taak van de cavalerie moeten behelpen met onze 16 eskadrons, gesteund door rijdende artillerie en eenige aan de divisiën onttrokken wielrijderscompagnieën en c. q. mitrailleurafdeelingen, moet o. i. de formatie van eene cavaleriebrigade facultatief blijven. En wordt ze geformeerd, dan: tactisch en geen strategisch gebruik!

NASCHRIFT.

„EENE VERGELIJKING.”

Is het waar, dat een leger zonder ophelderingscavalerie gelijk is aan een veldheer zonder oogen?

Neen! Ophelderingscavalerie dient om ver vooruit te zien, is dus de prismakijker, een inderdaad zeer belangrijk hulpmiddel.

De in de nabijheid rondziende verkennings- en veiligheidscavalerie, dat zijn de oogen; een leger zonder diè organen is gelijk aan een veldheer zonder oogen en bij onvoldoende hoeveelheid van die organen aan een veldheer met zéér bijziende oogen.

De prismakijker is in den oorlog een zeer belangrijk hulpmiddel. Wat geeft echter die prismakijker, indien er zeer veel kans bestaat dat hij den veldheer uit de hand geslagen wordt nog voordat hij hem aan de oogen heeft gebracht en hij dan blind of althans zeer bijziende de nadering des vijands moet afwachten?

Kunnen we ons echter behalve een paar uitstekende oogen, waarover we beschikken, buitendien nog een prima prismakijker aanschaffen, we zullen het van harte toejuichen!

Beginselen voor het gebruik der Artillerie.

(Ontwerp Reglement Bereden Artillerie.)

DOOR

G. KUYPER,

Eerste Luitenant-Adjutant der Infanterie.

Waar ik als Infanterist de pen opneem om eenige beschouwingen te geven over dit onderwerp, daar verwacht ik eenige verwondering, en hoor ik al mompelen: „Schoenmaker, houd je bij je leest!”

Maar ondanks dat gemompel, wil ik toch de pen hanteeren, omdat ik het gevoel heb, dat ik mij bij mijn leest houd.

Misschien klinkt het minder hoffelijk, op den voorgrond te stellen, dat het wapen der Artillerie — late het dan een meer wetenschappelijk wapen zijn — een hulpwapen is, en de Infanterie het hoofdwapen, maar wil men de zaken zuiver stellen, dan mag men voor die waarheid het oog niet sluiten.

Wil de Artillerie voldoen aan haar taak, hoe gewichtig en omvattend ook — maar toch van hulpwapen — dan moet zij in de eerste plaats vragen: WAT KAN DE ARTILLERIE DOEN, WAARTOE DE INFANTERIE NIET IN STAAT IS?

Deze vraag moet, bij de bepaling van haar gevechtstaak, steeds in het oog worden gehouden. Want doet de Artillerie zulks niet, dan laat zij zich zoo licht verlokken, om te doen, wat der Infanterie is.

Waar men zeer ruim over Artillerie te beschikken heeft, kan ik het billijken, dat men niet steeds scherp deze vraag gesteld heeft, maar niet rechtvaardigen, waar men, zooals bij ons, zoo armelijk van Artillerie voorzien is.

Laat ik nu de hoofdgedachte van het technisch Infanteriegevecht in korte woorden mogen schetsen.

De aanvaller zal trachten: een zoo sterk mogelijke vuurlinie de stelling van den verdediger zoo dicht mogelijk te doen naderen, om zoodra de afstand nul geworden is, de vuurlinie in een bajonettenhaag om te zetten. De verdediger zal die nadering pogen te beletten.

Bij dit streven is men aan weerszijden beperkt:

1. Door de breedte van den man.
 2. Door de capaciteiten van het handvuurwapen en die van den schutter.
- ad 1. is bij aanvaller zoowel als bij verdediger gelijk, beiden kunnen niet meer dan één man per meter vuurlinie opstellen,

ad 2. hierdoor wordt het gebruik beperkt tot 1000 M. 1).

Verder kan men de uitwerking van het vuur verhoogen (verondersteld wordt, dat de schutters van gelijke waarde zijn) door betere vuurleiding en opvoering van het munitiegebruik. Zonder verder betoog mag men vaststellen, dat wat deze laatste punten betreft, de verdediger boven den aanvaller in het voordeel is.

Het groote verschil tusschen aanvaller en verdediger bestaat in technisch opzicht hierin, dat de aanvaller zich verplaatsen moet en de verdediger niet, waardoor de aanvaller veel meer trefvlak zal bieden, dan de verdediger.

Dit nadeel aan de zijde van den aanvaller moet door verhoogde vuuruitwerking opgeheven worden, maar hiertoe is de aanvallende Infanterie niet in staat, hier heeft zij de hulp van de Artillerie noodig en zal die dankbaar aanvaarden, ja, zonder die hulp zal zij meestal verstandig doen, van een aanval af te zien.

Waar de aanvaller nog tot voor korten tijd zou kunnen hopen op welslagen ook zonder Artilleriesteun, daar de emotie, die zich bij het gevecht op korte afstanden van de schutters meester maakt, de vuuruitwerking zeer doet dalen, daar is die kans thans door de invoering der mitrailleurs geheel verkeken.

ZONDER VERHOOGING VAN DE INFANTERIE-VUURUITWERKING DOOR ARTILLERIE ONDERSTEUNING HEEFT DE AANVALLER GEEN KANS VAN SLAGEN MEER. (Natuurlijk bij een frontalen aanval; over het uit de stelling manoeuvreeren wordt hier niet gehandeld.)

De verdediger, die tot taak heeft, den aanvaller verre te houden, ziet zijn Infanterie boven de 1000 M. hiertoe niet in staat, zal hier dus zijn Artillerie dienen te hulp te roepen.

Beneden dien afstand kan deze taak gerust aan de Infanterie worden toevertrouwd, gesteund als zij wordt door haar talrijke mitrailleurs, MITS ZIJ NIET, OF TEN MINSTE NIET AL TE ZEER TE LIJDEN HEEFT VAN HET ARTILLERIEVUUR DES AANVALLERS.

Tegen dit Artillerievuur des aanvallers vermag zij niets, hier vraagt, sterker nog, eischt zij de hulp van de Artillerie. Een Artillerie, die haar ging helpen bij hetgeen zij zelve vermag, en haar in den steek liet bij datgene, waartoe zij niet, maar de Artillerie wel in staat is, kan niet op waardeering rekenen van een Infanterist, die op de hoogte is van zijn eigen kunnen en niet kunnen.

Ik kom nu tot de slotsom, dat:

1. Artillerie van den aanvaller tot hoofdzaak heeft, HET VERSTERKEN VAN HET INFANTERIEVUUR, daar anders een aanval gedoemd is, niet te zullen slagen.

2. De Artillerie van den verdediger tot hoofdzaak heeft, HET BESTRIJDEN VAN DE VIJANDELIJKE BATTERIEN, DIE HET AANVALLEND INFAN-

1) Ik geef hier het getal 1000 M. als middelwaarde, wil men meer, wil men minder, het is mij onverschillig, daar het aan de waarde van mijn betoog geen afbreuk doet.

TERIEVUUR VERSTERKEN, want gelukt haar dit, dan zal de verdediger zich kunnen handhaven, faalt zij evenwel hierin, dan is na korteren of langeren tijd toch het pleit in het nadeel van den verdediger beslist.

Verder ga ik hier niet op in, daar ik mij dan allicht zou wagen op terrein, dat zuiver tot de Artillerie behoort, en daar wensch ik als Infanterist buiten te blijven.

Hulde brengend aan den maker van het ontwerp, die zoo kras mogelijk de hulp, aan de Infanterie te geven, voorop stelde, en hoezeer ik mij ook in het algemeen kan vereenigen met hetgeen over den aanval gezegd wordt, toch moet ik mijn bezwaren inbrengen tegen punt 286: „Het doel van de verdediging is: de nadering van den aanvaller — in de eerste plaats van diens Infanterie — te beletten. Beschietsen van de aanvallende Infanterie is *daarom* de hoofdopdracht voor de Artillerie van den verdediger....

Om te verhinderen, dat het vijandelijk Artillerievuur de uitvoering dezer opdracht onmogelijk maakt en om de verdedigende Infanterie zooveel mogelijk tegen dit vuur te beschermen, zal bestrijding der vijandelijke batterijen *mede* een taak der verdedigende Artillerie uitmaken.”

De redactie van den eersten zin — waarschijnlijk zeer tegen de bedoeling van den steller — huldigt het principe van de lijdelijke verdediging. Met een redactiewijziging ware dit te verhelpen.

Ernstiger bezwaar heb ik tegen den tweeden zin van dit punt. De fout zit m. i. in het woord *daarom*. Hier vergat de Artillerist, dat hij tot het hulpwapen en niet tot het hoofdwapen behoorde. Het minder juiste van „daarom” blijkt, als men het overzet in een reglement van de Cavalerie, die ook een hulpwapen is. „Het doel van de verdediging is: de nadering van den aanvaller — in de eerste plaats van diens Infanterie — te beletten. Chargeeren op de aanvallende Infanterie is daarom de hoofdopdracht voor de Cavalerie van den verdediger.”

Hetgeen de Infanterie beneden de 1000 M. zelf kan, wordt als hoofdtak, dat wat zij niet kan, als neventaak van de Artillerie van den verdediger aangewezen, daarin schuilt m. i. de fout. Een fout, waardoor het hoofdwapen niet in staat zal zijn, zijn taak naar behooren te volvoeren. Juist dit hooge belang, dat de Infanterie heeft bij het op de juiste wijze steun verleen, geeft den Infanterist het recht, bij het vaststellen van het Reglement B. A. een woord *mede*. te spreken.

Heeft men het kunnen en niet kunnen van de Infanterie wel goed voor oogen gehad? Maar vooral heeft men rekening gehouden met de mitrailleurs? Ik geloof het niet.

Ten slotte nog een enkele opmerking over punt 362 Verbinding met andere wapens. M. i. behoort dit punt niet in het Reglement B. A. daar we een gevechtshandleiding hebben, of zooals de volledige titel luidt: Grondbeginselen voor de Gevechtsleiding en voor de SAMENWERKING der verschillende wapens in het gevecht.

Moge het punt 362 spoedig uit het Ontwerp Regl. B. A. verdwijnen

en komen te staan, daar waar het behoort. Waaraan ik nog den wensch vastknoop, dat niet slechts de bevelsverhouding, maar ook de communicatie geregeld zal worden. Voor dit laatste geef ik het volgende schema:

Vastgesteld worden 4 eenvoudige vlagseinen:

1	vijandelijk	Infanterievuur	belet	voorwaarts	te	gaan
2	"	Artillerie	"	"	"	"
3	"	Mitrailleur	"	"	"	"
4	eigen	Artillerie	hindert	ons	1).	

Een 5e sein zou kunnen aangeven, dat het beletsel opgeheven was, of wel men zou kunnen bepalen, dat het sein gegeven wordt gedurende den tijd, dat de toestand niet verandert.

Om verwarring te voorkomen, wordt bepaald, dat Infanterieafdeelingen steeds aan hun commandant seinen. De Infanteriecommandant, waaraan Artillerie is toegevoegd, brengt de seinen over, per telefoon of optisch, aan de hem toegevoegde Artillerie.

Om onderscheid te maken tusschen eerstgenoemde seinen, die slechts mededeelingen zijn, en laatstgenoemde, die de kracht van een bevel hebben, wordt bepaald, dat laatstgenoemde seinen steeds vergezeld zullen gaan van een afzonderlijk sein, vast te stellen, door den commandant, die een deel der Artillerie aan een ondercommandant toevoegt.

1) Dit sein is thans opgenomen in het O. V. O. S.

Het handgemeen eene legende?
Hoe maakt men het moreel van den troep rijp voor
het handgemeen?

DOOR

H. CH. G. BARON VAN LAWICK,
Eerste Luitenant bij het 4e Regiment Huzaren.

(Vervolg en slot van blz. 311.)

VAN DEN INVLOED, DOOR DEN AANVOERDER OP 'T GEVECHTSVELD UIT
TE OEFENEN.

In 't vorig hoofdstuk zagen we, langs welchen weg men zich het moreel, den moed van den soldaat bij de opleiding verzekert. Nu zullen we nagaan op welke wijze men dat moreel te velde bovendien hooghoudt.

„XÉNOPHON, dans tous les problèmes de guerre qui lui seront posés, considérera toujours comme son premier devoir de mettre l'âme de ses soldats dans le meilleur état pour chercher ensuite la manière la moins coûteuse d'obtenir le succès.” (BOUCHER.)

Om te beginnen, moeten allen ervoor waken, hunne gedachten met daden van moed en vooral nooit met vrees bezig te houden. Gelukkig dan ook het leger, dat zich de vrije oogenblikken aangenaam maakt, door het zingen van heldenzangen en het vertellen van pakkende krijgsverhalen. In een land echter, dat als het onze in langdurige vrede heeft geleefd, zijn die zangen en verhalen helaas onbekend.

Wat de formatie van den troep betreft, stelle men de dappersten zooveel mogelijk aan 't hoofd en aan den staart op. Aan 't hoofd, om door het voorbeeld mee te sleepen, aan den staart, om met alle midelen te voorkomen, dat de zwakhartige de voorwaartsche beweging staakt. Aan 't hoofd is de plaats van den officier; hij is de aangewezen chef om zijne manschappen voor te gaan, en is hij bemind, zijn zijne menschen hem toegedaan, dan is het voorwaarts van allen vrijwel verzekerd.

SOLOVIEV zegt in de „Revue militaire des armées étrangères” van 1906, over den Russisch-Japanschen oorlog sprekend:

„A partir du premier coup de fusil, le centre de gravité se transporte sur l'officier, et c'est alors que se manifeste son véritable rôle, l'énorme responsabilité qui repose sur lui.

Plus les conditions de combat sont pénibles, la lutte, acharnée, les

pertes, considérables, plus la fatigue et la tension des nerfs sont accablantes, plus aussi grandit le rôle de l'officier. Le résultat de l'action de ses 200 hommes dépend entièrement du chef de compagnie Les soldats observent leur officier avec une attention incessante C'est d'après son attitude que les hommes jugent de la situation, du plus ou moins grand péril, du succès ou de l'insuccès. L'autorité de l'officier peut s'élever très haut, mais en revanche tomber très bas. Le pire, c'est de laisser voir de l'énerverment ou de la pusillanimité; la troupe cessera bien vite d'être en main, et on ne pourra plus répondre qu'elle continue d'avancer avec entrain

J'ai remarqué que, dans les moments les plus critiques, une interjection énergique prononcée d'un ton péremptoire, calme merveilleusement les hommes."

De opstelling bij de cavalerie voldoet volkomen aan het zoo mooie principe: de dappersten aan hoofd en staart. Alle officieren vóór den troep, hoe hooger de chef, hoe verder naar voren en zóó ver, dat alle onderhebbenden al hunne chefs kunnen waarnemen en zich kunnen overtuigen, dat zij onverschrokken hunne manschappen in den plicht voorgaan. — De oudste onderofficieren rijden in 't opsluitend gelid en waken dat een ieder in de gelederen zijn plicht doe.

Van het grootste belang, om 't vertrouwen te bewaren dat de troep in vreedstijd in de aanvoeders en in zichzelf heeft verkregen, is het succes in de eerste gevechten, ook al zijn deze slechts van weinig beteekenis. Heeft b.v. eene cavalerie-patrouille eene vijandelijke uiteengeslagen, dan zal dit het gevoel van eigenwaarde bij de cavalerie van den overwinnaar in ruimen kring vergrooten en diens zelfvertrouwen aanmerkelijk versterken. Die van den geslagene echter ontvangt daarmee de kiem van demoralisatie.

Vandaar dat men moet zorgen, zich in den aanvang aan geen gevecht bloot te stellen, indien niet voldoende voordeelen aan eigen zijde staan om, menschelijkerwijze gesproken, de overwinning in de hand te hebben. Daarentegen moet men beslist een gevecht aangaan, indien daartoe wel voldoende voordeelen aanwezig zijn. Zelfs verkennings-patrouilles moeten in zoo'n geval niet schromen den vijand aan te grijpen, ook al staat dit buiten hare opdracht. Het zal eene groote moreele aanwinst blijken.

Alvorens den troep in 't gevecht te voeren, zal men met eene vurige proclamatie of eene bezielende toespraak den moed aanwakkeren en woede en wraakzucht prikkelen. Of hetgeen men erin zegt, met de waarheid precies overeenkomt, is van geen belang, als het de hartstochten maar in de offensieve richting ontketent. Streel de „self-feeling” en maak den vijand gehaat 1).

1) „Mais, tandis que tu en as encore le temps, visite tous les chars de ta division, exhorte les conducteurs à charger avec intrépidité, encourage - les par la fermeté de

„Contre la peur la toute-puissance de l'idée....

Il faut tuer l'émotion par l'exaltation." (Lt. col. MONTAIGNE.)

Zorg zooveel mogelijk, dat de menschen in 't gevecht niet alleen staan. Ze moeten zich onder de oogen weten van de andere strijders en van hun chef; dan zal hunne „self-feeling" spreken en hun moed versterkt worden. Zij zullen zich schamen laf te zijn en er naar streven, zich te onderscheiden 1).

Onder elkaars oogen strijdend, zijn de soldaten bovendien van elkaars steun verzekerd en zullen ze elkaar kunnen aanvuren.

Op den Terugtocht der Tienduizend beveelt XENOPHON dan ook zijnen manschappen in het gevecht tegen de Bilyniërs aan:

„Encouragez-vous les uns les autres par votre nom"

Moet een stormaanval worden ondernomen, zoo zal men vermijden, dezen lang te voren bekend te maken. Eerst op 't laatste oogenblik worde het bevel uitgegeven, opdat de soldaten geen tijd krijgen, zich in het gevaar in te denken. Het belang hiervan spreekt natuurlijk het meest bij bestormingen die vele menschenlevens zullen vergen.

In de „Mémoires de M de la Colonie, Maréchal de Camp des armées de l'Electeur de Bavière", geeft schrijver zijne waarneming weer, naar aanleiding van eene lang te voren gegeven order tot een stormaanval tijdens het beleg van Namen in 1692:

„Je fixai mes regards avec attention sur plusieurs, mais plus je les regardois, plus il me sembloit que ce n'étoit plus les mêmes personnes. Leurs traits étoient tellement changés, que leur visage se trouvoit tout extraordinaire, aux uns c'étoit une face extrêmement allongée, aux autres toutes racourcie; ceux-ci avoient les yeux et les chairs livides et rentrées, et ceux-là le regard tout-à-fait indéterminé. Enfin je ne voyois par-tout que l'image affreuse de ces coupables à qui on vient d'annoncer la mort" 2).

Een paar bezielende woorden van den chef en deze aan 't hoofd, voorwaarts!

Hoe meer lawaai hierbij, hoe gunstiger: muziek, trompetgeschal, trommelslag, kreten, dit alles animeert, wekt den moed op en doet de gevaren vergeten 3).

ton maintien, anime - les par l'espérance; excite dans leurs âmes l'envie de surpasser en bravoure les guerriers des autres divisions; inspire-leur ces sentiments, et par la suite ils avoueront, sois-en sûr, qu'il n'est rien de plus profitable que la valeur." (XENOPHON, CYROPÉDIE.)

1) „Ce qui soutient fortement, c'est le sentiment conscient que des centaines d'yeux de soldats surveillent vos débuts et que les officiers, de leur côté, guignent le „nouveau". Les soldats observent très attentivement tout arrivant et lui donnent immédiatement une note d'appréciation très critique." (SOLOVIEV.)

2) Evenmin late men een troep langen tijd werkeloos in 't gezicht van een ernstigen tegenstander toeven: „Il ne faut pas que nous restions en place après avoir été vus par l'ennemi et après l'avoir vu." (XENOPHON, ANABASE.)

3) 't Zelfde wordt toegepast bij het uitvoeren van zware acrobatische toeren.

„La fiction, par le geste, d'une émotion, crée cette émotion.” (Lt.-col. MONTAIGNE.)

De kreten moeten dan ook zoo woest mogelijk worden geuit, opdat den soldaat zelf hartstocht worde gesuggereerd en tevens om de tegenpartij angst aan te jagen, te fascineeren.

„L'enthousiasme et la vivacité naturelle à l'homme s'enflamment encore par l'ardeur du combat. Loin de comprimer ce premier élan, un général doit l'exciter et l'accroître; et ce n'est pas pour rien que s'est établi l'antique usage de faire sonner toutes les trompettes et pousser de grands cris par toute une armée, dans le but d'effrayer l'ennemi et d'exciter l'ardeur des troupes.” (CÉSAR, Commentaires.)

Een practischen wenk bij het bestormen van stellingen vinden we weer bij XENOPHON; Is n.l. het doel louter, om de stelling in bezit te krijgen en niet om den verdediger ervan te vernietigen, dan moet men, door het achterwege laten eener omtrekking, den vijand gelegenheid geven, om te ontsnappen. Hij zal nu eerder tot wijken geraken dan wanneer men hem tot vertwijfeling brengt en het zal den aanvaller noodelooze offers besparen.

De gunstigste wijze, waarop de verdediger een bajonetaanval kan keeren, wanneer zijne stelling niet door hindernissen wordt beschermd, is de tegenaanval. Hiermee wachte hij, tot de aanvaller het grootste gedeelte van den weg tot de stelling heeft doorloopen, waarop hij hem tegemoet stormt; of wel hij trekt over eenigen afstand uit de stelling terug, om zich vervolgens op den vijand te storten, op 't oogenblik, dat deze in de stelling dringt en hierdoor in verwarring geraakt. Dit is de Russische stijl.

Op de korte afstanden, waarop de bajonetaanval wordt uitgevoerd, blijkt het verdedigend vuur uit zulk eene stelling in de praktijk van geringe waarde, doordat het naderend gevaar den verdediger zenuwachtig maakt en te hoog doet schieten. Zich in dergelijke omstandigheden tegenover een doortastend aanvaller op 't vuur te verlaten, staat dan ook vrij wel met het prijsgeven der stelling gelijk.

Bovendien wordt 't eigen moreel door die tegenaanvallen sterk verhoogd.

DE PANIEK.

Het spook der slagvelden is de paniek, die bij moreel minderwaardige troepen vaak zal voorkomen, maar ook wel ontstaat bij manschappen van beproefden moed.

In zulke oogenblikken telt de organisatie niet meer, maar is de afdeeling vervormd tot eene bandelooze „menigte”, die aangetast is door het defensieve instinct tot zelfbehoud. In zulke oogenblikken is de toestand hopeloos, tenzij het den chef gelukt die menigte weder tot bewustzijn te brengen. Vaak zal hiertoe slechts het ingrijpen van den allerhoogsten chef in staat zijn en dan nog maar, indien hij in hooge

mate de toewijding zijner ondergeschikten geniet. Hij zal in zulke oogenblikken zelf ter plaatse moeten snellen en door woorden en persoonlijk voorbeeld den toestand zien te redden, waarbij hij zijn leven niet mag ontzien.

Hier volgen eenige voorbeelden uit de krijgsgeschiedenis, waaruit men ziet, op welke wijze het aan groote aanvoerders is gelukt, eene ontstane paniek te bezweren.

Kort na den slag bij Counaxa poogden de Grieken den terugtocht uit Perzië aan te vangen, waarbij de Lacedemoniër **CLEARCHUS** het bevel voerde. Doordat die terugtocht weinig kans van slagen bood en de vijand dicht bij het Grieksche kamp legerde, ontstond hier 's nachts eene paniek. In de *Anabasis* zegt **XENOPHON** hierover:

„Cette nuit s'avançant, une panique saisit les Grecs. Grand bruit, grand tumulte, comme il arrive dans ces sortes d'alarmes. Cléarque se trouvait avoir, auprès de lui, Tolmide d'Elée, le meilleur des hérauts de ce temps. Il lui prescrivit de faire faire silence et de publier ensuite, de la part du chef, qu'une récompense d'un talent d'argent serait accordée à quiconque dénoncerait celui qui avait lâché un âne à travers les armes. A cette proclamation, les soldats, comprirent que leur terreur n'était pas fondée et qu'il n'était rien arrivé à leur chefs.”

In den eersten veldslag, dien **PYRRHUS** van Epirus den Romeinen leverde, had hij met een zijner vrienden, **MEGACLES**, van wapenrusting gewisseld. Toen deze hierin sneuvelde, juichten de Romeinen, in de meening **PYRRHUS** gedood te hebben. Deze overtuiging deelde zich aan de Grieken mede, die hierdoor in paniek geraakten.

Nauwelijks heeft **PYRRHUS** dit bemerkt, of hij snelt door zijne gelederen, met ontbloot hoofd, spreekt zijne soldaten toe, drukt hun de hand, alles, om zich te doen herkennen en geeft ze hiermee het vertrouwen weer.

Bij Orchomena, in Thessalië, werden de troepen van **SYLLA** bij de werkzaamheden buiten 't kamp overvallen en namen de vlucht, de toesnellende versterkingen meeslepende.

SYLLA springt nu van zijn paard, grijpt een veldteeken en gaat tusschen de vluchtenden door den vijand tegemoet, terwijl hij hun toeroept: „Romeinen, ik voor mij ben er trots op, hier te sterven; wat u betreft, wanneer men u zal vragen, waar ge uw aanvoerder in den steek hebt gelaten, vergeet dan niet te antwoorden, dat het bij Orchomena was.” Deze woorden troffen hun schaamtegevoel en brachten de vluchtenden tot staan.

In den strijd tegen de Belgen begon eene paniek zich van **CAESAR**'s troepen meester te maken. In zijne *Commentariën* vertelt hij er het volgende van: „La situation était critique; on n'avait point de secours

à espérer. CÉSAR saisit alors le bouclier d'un soldat des derniers rangs (il n'avait pas le sien), et s'avance à la première ligne : il appelle les centurions par leurs noms, encourage les soldats, fait porter en avant les enseignes et désserrer les rangs, pour faciliter à ses combattants l'emploi de leurs épées."

In den veldslag van Belgrado wordt het leger van EUGENIUS van Savoye door eene paniek aangegrepen. DU MONT, Baron de Carelskroon, zegt hiervan :

„De Turken vielen met verwoedheid op de Graavers, en vervolgens op de Troepen zelve aan; de welke, niet wetende wat zij doen moesten, de vlugt namen. MARSIGLI en HEYSTER, ziende 't quaad gevolg van hun misverstand, wierpen zich, zonder eens op hunne personen te letten, in 't midden van 't grootste gevaar. Zij schreeuwen, moedigen aan, en dreigen; doch worden niet eens gehoord. Alles was in verwarring. De vijand omsingelt ze, en vallen zij, d'een voor en d'ander naa, met veele wonden doorboord, ter aarde.

Bij geluk, kwam de Doorluchtigste Prins, in de tijd van de grootste wanorde, ter plaatse . . . Maar wat vermag, op welgeoefende Troepen niet d'aanweezendheid van een Opperhoofd, dat bemind, gevreesd & geëerd is? Op zijn gezigt, blijven zij staan, komen weêr tot zich zelve."

In 1814 ontstond bij Arcis-sur-Aube eene paniek te midden der ruitery van COLBERT, doordat in een critiek oogenblik door een ellendeling den kreet: „Sauve qui peut!" werd geslaakt.

Nauwelijks weet NAPOLEON wat er gaande is, of hij snelt binnen Arcis, waar de vluchtelingen zich in de straten verdringen om de brug over de Aube te bereiken. De keizer stormt vooruit naar de brug; hier maakt hij plotseling keert en roept den soldaten met donderende stem toe: „Wie uwer zal er vóór mij overgaan?!" Deze woorden stuitten als bij tooverslag de vlucht.

We zien dus, dat een pakkend woord of eene pakkende daad de macht bezit, om eene paniek te bezweren, doch slechts, indien hij, die dat woord uit of die daad verricht, over een zeer groot prestige beschikt.

SLOT.

Hoe krachtig ook de vrees op den mensch kan inwerken, toch blijkt de moed zeer dikwijls machtiger te zijn.

Hiervoor bespraken we slechts, hoe 't moreel kan worden verhoogd. Doch men vergete niet, het meermalen voorkomt, dat de troep als 't ware trappelt van ongeduld om den vijand te lijf te gaan en het den aanvoerder de grootste moeite kost, om den offensieven geest te remmen, tot het gunstige oogenblik aanbreekt om 't voorwaarts te bevelen.

Zoo drongen de legioenen van CAESAR in den slag tegen Africanus en Petrejus er zelf op aan, hen ten aanval te leiden.

Ofschoon het onze plicht is, alles in 't werk te stellen, om de vrees uit de gelederen verwijderd te houden, waartoe we hebben getracht, in de voorgaande bladzijden eenige middelen aan te geven, moeten we aan den anderen kant dan ook ernstig waken tegen een ongemotiveerd pessimisme. Eene uiting hiervan is de éézijdige theorie van de vrees, die o. a. tot de valsche conclusie leidt, dat geen handgemeen bestaanbaar is. Het ergste dezer beweringen is de gevaarlijke suggestie die er van uitgaat. Met alle kracht moet dan ook tegen dergelijke theorieën worden gewaarschuwd.

Slechts energieke, mannelijke moed mag door onze beginselen worden gesuggereerd. Dit vorme den grondslag voor iederen opvoeder en in 't bijzonder voor den militairen.

Een en ander over zoeklichten in den landoorlog.

DOOR

C. W. VAN DOODEN,

Kapitein der Genie.

(Vervolg van blz. 213.)

§ 3. DE INRICHTING, DE ORGANISATIE EN DE OEFENINGEN VAN EN MET HET ZOEKLICHTEN-MATERIEEL.

I. DE INRICHTING VAN ELECTRICHE ZOEKLICHT-INSTALLATIËN.

A. Inleiding.

Het electriche zoeklichten-materieel, dat in den landoorlog wordt gebruikt, kan worden verdeeld in 3 groepen, n.l.:

- de stationnaire installatiën;
- de half-mobiele installatiën; en
- de mobiele installatiën.

B. Stationnaire installatiën.

Bij stationnaire installatiën zijn zoowel zoeklicht als stroombron aan vaste opstellingsplaatsen gebonden. Reeds in § 2 werd betoogd, dat eene dergelijke inrichting voor de landbevestigingen uitzondering behoort te zijn, uit welken hoofde men vermeent van verdere bespreking af te mogen zien.

C. Half-mobiele installatiën.

Bij eene half-mobiele installatie is het zoeklicht verplaatsbaar, doch is de stroombron, in tegenstelling met die van mobiele installatiën, stationnair. Als stroombronnen kunnen dienst doen de, in de forten aanwezige, electriche installatiën (fort-centralen) of wel de, binnen het stellinggebied gelegen, voor vredesdoeleinden gebouwde, centralen.

Een voorbeeld van half-mobiele installatiën vindt men in de, in § 2 genoemde, electriche nabijverdedigingszoeklichten in forten.

Doch niet alleen deze kleine, ook de grootere beveiligingszoeklichten kunnen half-mobiel zijn.

Oppervlakkig beschouwd lijkt het zelfs zeer verleidelijk om af te zien van de dure verplaatsbare stroombronnen (dynamowagens) en gebruik te maken van de, ten plattelande steeds meer en meer verrijzende,

electrische centralen, welke oprichting desnoods van militaire zijde bevorderd zou kunnen en in elk geval behoorlijk geleid zou moeten worden.

Bij nadere beschouwing echter blijken de bezwaren aan eene dergelijke oplossing verbonden, bezwaren niet alleen van tactischen aard — mindere vrijheid van beweging van het zoeklicht en daardoor beperking van de keuze van opstellingsplaats — doch ook bezwaren van technischen en financieelen aard.

Teneinde overal, waar zulks noodig kan zijn, zoeklichten in werking te kunnen brengen en althans eenige vrijheid in het kiezen van opstellingsplaatsen te laten, zou langs den geheelen stellingomtrek, behalve daar, waar het optreden van zoeklichten uitgesloten is, gelegenheid tot aansluiten van de zoeklichten moeten worden gemaakt.

Het aantal dezer gelegenheden zal dus het aantal zoeklichten ver overtreffen.

Elke aansluitplaats moet met de naastbijzijnde centrale verbonden zijn, hetzij door eene hangende lijn, hetzij door een ingegraven kabel. De eerste wijze van doen is het goedkoopst, beschadigingen zijn gemakkelijk te constateeren en te herstellen, in tegenstelling met de dure kabels, waaraan eventueele herstellingen bovendien nog moeilijk uit te voeren zijn. M. i. zal men dan ook als regel van hangende lijnen gebruik maken; alleen wanneer men den stroom van eene fort-centrale betreft, zal men in en nabij het fort een kabel moeten toepassen, daar hangende lijnen onder het overstelpende artillerievuur, dat men op een fort verwachten kan, te veel aan beschadiging zouden bloot staan. In het algemeen verdient het leveren van stroom door fort-centralen aan zoeklichten buiten de forten m. i. geen aanbeveling, daar vernieling van den kabel door de, diep in den grond dringende, mijngranaten volstrekt niet uitgesloten is en herstelling van een stukgeschoten kabel dikwijls wel tot de vrome wenschen zal blijven behooren, in elk geval zeer tijdroovend zal zijn. M. i. behooren fort-centralen alleen gebruikt te worden voor de voeding van de zoeklichten in het fort, in welk geval men de verbindingen tusschen centrale en aansluitplaatsen met geheel bomvrij gelegde kabels kan bewerkstelligen

De verbinding van de zoeklichten met de aansluitplaatsen geschiedt, evenals tusschen de zoeklichten en dynamo-wagens van mobiele installatiën, met behulp van op den grond liggende kabels.

Bij de centralen, welke men binnen het stellinggebied aan kan treffen zijn een drietal types te onderkennen en wel:

1. centralen, welke gelijkstroom met eene spanning van hoogstens 220 Volt produceeren;
2. centralen, welke gelijkstroom van hooger spanning opwekken; en
3. wisselstroomcentralen.

Bij de eerstgenoemde kan men zonder meer zoeklicht en centrale met eene leiding (deels hangende lijn, deels kabel) verbinden. De overcomplete spanning kan men verloren doen gaan, deels in de leiding,

en deels in een, bij het zoeklicht op te stellen, regelbaren weerstand.

Aangezien een dergelijke weerstand ook bij mobiele installatiën, zij het dan ook meestal van kleinere afmetingen, wordt aangetroffen, bepalen de kosten zich in dit geval tot het inrichten van een aantal aansluitplaatsen en het verbinden van deze met de centrale, waarbij natuurlijk zooveel mogelijk gebruik is te maken van het vredesnet.

In het sub 2 genoemde geval kan men niet met deze wijze van doen volstaan. Vooreerst zou door het vernietigen van de overcomplete spanning in de leidingen en den weerstand eene zeer groote hoeveelheid energie verloren gaan, wat de bedrijfskosten hoog zou maken, doch bovendien zouden de, bij de zoeklichten optredende, hooge spanningen gevaar voor het lampmechanisme op kunnen leveren.

Men zal daarom de stroom op eene aansluitplaats transformeeren in een van lagere spanning, b.v. van 70 à 80 Volt, welke spanning in het algemeen voor het goed branden van een zoeklicht de meest gewenschte is. Men kan daartoe op elke aansluitplaats permanent een transformator (motorgenerator) opstellen of wel een dergelijk apparaat, gemonteerd op een wagen, indeelen bij elk zoeklicht. De eerste oplossing is natuurlijk, tenzij men de transformators toevallig ter plaatse aantreft of requireeren kan, zeer duur, daar zij veel, en bovendien behoorlijk beschut opgestelde, machines eischt; de laatste methode is daarom verkieslijker, doch het verschil tusschen de dan geschapen zoeklicht-installatiën en eene gewone mobiele installatie bestaat alleen daarin, dat de generator niet door een verbrandingsmotor, doch door een electromotor gedreven wordt.

De prijs van eene installatie zal daardoor wel wat minder worden, doch, gelet op de kosten, gevorderd voor de inrichting van de aansluitplaatsen en het maken van de geleidingen naar de centralen, zal het resultaat zeker financieel onvoordeeliger zijn dan bij mobiele installatiën, terwijl dan nog eene, tactisch veel minder volkomen, oplossing verkregen wordt.

In het geval ad 3 krijgt men niet alleen het, bijna altijd noodige, transformeeren van de spanning, doch moet bovendien de wisselstroom in gelijkstroom worden omgezet. Wisselstroom toch is ten eenenmale ongeschikt voor zoeklichten, omdat geen behoorlijke krater gevormd wordt en bovendien wisselstroomlampen met horizontale koolstaven zeer onrustig branden.

Het zal geen nader betoog behoeven dat de kosten, verbonden aan het gebruik van wisselstroom-centralen die van gelijkstroom-centralen met hooge spanning nog zullen overtreffen, zeker daaraan gelijk zullen zijn.

Behalve de mindere bewegelijkheid van het zoeklicht, kleeft aan het gebruik van vaste centralen nog een ander ernstig bezwaar van tactischen aard, n.l. de afhankelijkheid van verscheidene zoeklichten van één centrale, welke, gepaard aan de groote kwetsbaarheid van die centralen, doordat zij zich niet aan het vuur onttrekken kunnen, hun plaat-

sen meestal wel aan den vijand bekend zullen zijn, en zij — behalve in forten — niet bomvrij zijn ingericht, eene weinige betrouwbaarheid van de verlichting veroorzaakt.

Zal men derhalve er niet lichtelijk toe overgaan het zoeklichten-systeem van eene stelling op half-mobiele installatiën te baseeren, wel zal men dikwijls van hen een nuttig gebruik kunnen en moeten maken als aanvulling van de mobiele installatiën. Meermalen toch zal men gesteld worden voor het feit, dat er een aantal zoeklichten zonder stroombronnen beschikbaar zijn. Deze zoeklichten kunnen b.v. afkomstig zijn van in den strijd beschadigde of reeds in vreedestijd afgekeurde oorlogschepen, van koopvaardischepen, van kust- en sperforten, welke men van nieuwe zoeklichten heeft voorzien, van particulieren, of wel van mobiele installatiën, welke dynamowagens vernield of afgekeurd werden; terwijl het bovendien nog kunnen zijn zoeklichten, die expresse-lijk zonder stroombron werden aangeschaft.

Al deze zoeklichten kunnen, na voor zooveel nog noodig op een wagen gemonteerd te zijn, aangesloten worden op de, in het stelling-gebied aanwezige, centrales, welke gebruik, in verband daarmee, in tijd van vrede behoorlijk moet zijn voorbereid.

Mochten eventueel geen centrales aanwezig zijn, zoo kunnen zij worden geïmproviseerd, door hier en daar op te stellen een machine-aggregaat, dat, op eenigerlei wijze, b.v. door tijdig requireeren, zou kunnen worden verkregen.

Ten slotte zij de aandacht nog gevestigd op de eigen electriche installatiën van stoomcaroussels, reizende bioscopen en dergelijke kermis-inrichtingen, welke zelfs eenigermate beweeglijk zijn en dus reeds een overgang tot geïmproviseerde mobiele installatiën zouden geven.

Al deze geïmproviseerde, niet of althans moeilijk verplaatsbare, stroombronnen stelle men op eenige honderden meters achter de weerstandslinje op, gedekt tegen gezicht, ook van uit de lucht, en zoo mogelijk ook tegen vuur. Liefst plaatse men ze achter en onder eene dekking, die minstens scherf- beter granaatvrij moet zijn. In elk geval moeten de stroombronnen behoorlijk tegen weersinvloeden beschermd worden. Zal het improviseren van installaties met vrucht kunnen worden toegepast, dan is het noodig, dat de noodige voorbereidingen in vreedestijd worden getroffen, opdat men in het mobilisatie-tijdperk onmiddellijk wete van waar, en op welke wijze, het benodigde materieel moet worden aangevoerd.

D. Mobiele installatiën.

Reeds werd opgemerkt, dat bij mobiele installatiën zoowel het zoeklicht als de stroombron verplaatsbaar is.

Voor het veldleger zijn deze installatiën dus de eenig bruikbare, doch het zal, in verband met het voorgaande, geen nader betoog behoeven om hun prioriteit ook voor vestingen aan te toonen.

Wel kan men bij die voor vestinggebruik aan die mobiliteit lager eischen stellen dan bij de veldlegerinstallatiën

Als regel wordt de mobiliteit verkregen door zoeklicht, stroombron en uitrusting te plaatsen op een of meer voertuigen.

Kleine zoeklichten worden soms gedragen, hetzij door paarden of muil dieren, hetzij door menschen (fig. 33.)

In het eerste geval is meestal ook de stroombron draagbaar en wordt op dezelfde wijze vervoerd (zie o. a. voor draagbare installatiën van 35 c.M. no. 17 van bijlage I); in het laatste geval is deze gewoonlijk op een tweeradig handkarretje geplaatst (fig. 32); wanneer zij echter uit eene Edison-batterij bestaat kan zij ook draagbaar zijn.

Door manschappen draagbare zoeklichten met toebehooren worden bij vervoer over groote afstanden, hetzij op een voertuig, hetzij op draagpaarden gepakt.

Het transport van zoeklichtinstallatiën kan — de draagbare of op handkarren geplaatste buiten beschouwing latende — worden bewerkstelligd langs automobielen weg of door bespanning met paarden.

In het eerste geval wordt de dynamowagen als automobiel uitgevoerd, waarbij dan als regel een en dezelfde motor voor de voortbeweging en voor de stroomproductie zorgt.

Veelal wordt de zoeklichtwagen of kar door dien automobiel getrokken (figⁿ. 20 en 21).

In den laatsten tijd echter gaat men er dikwijls toe over het zoeklicht op den automobielen dynamowagen te vervoeren (figⁿ. 17, 18 en 19). Ten einde het zoeklicht naar, voor den zwaren dynamowagen onbereikbare, punten te brengen, alsmede om den, tactisch gewenschten, afstand tusschen zoeklicht en stroombron te verkrijgen, is het zoeklicht of voorzien van 4 rollen (figⁿ. 18 en 19), of wel van een licht tweeradig karretje, dat mede op den dynamowagen wordt vervoerd (fig. 17); in sommige gevallen is het zoeklicht gemakkelijk in eenige stukken te demonteeren en naar zijn opstellingsplaats te dragen. Opgemerkt zij, dat het gebruik van het zoeklicht op den dynamowagen nimmer aanbeveling verdient, daar het branden van de lamp door de trillingen van den wagen ongunstig beïnvloed wordt.

Bij bespannen installatiën zijn tegenwoordig altijd stroombron en zoeklicht op afzonderlijke voertuigen geplaatst.

Nopens de meer of mindere wenschelijkheid van autotractie ten behoeve van zoeklichtinstallatiën heerscht bij de verschillende legerbesturen weinig eenheid van opvatting. In nagenoeg alle, althans zeer vele, landen zijn proeven genomen met deze, zeer voor de hand liggende, wijze van vervoer, met blijkbaar nog al afwisselend resultaat. In sommige toch hebben zij geleid tot de invoering van, althans voortzetting der proeven met, automobiele installatiën, zooals b.v. in Frankrijk,

Oostenrijk en Italië, in andere, zooals b.v. Duitschland en Engeland, is men daarentegen bij paardentractie gebleven.

Aan automobiele installatiën moeten ongetwijfeld zeer veel voordeelen worden toegekend, b.v.:

a. Men is ontheven van aanschaffing en onderhoud van het dure en teere paardenmaterieel.

b. De lengte der marcheerende installatie en daarmee het doel, dat deze aan den vijand biedt en de ruimte die zij in de marschcolonne inneemt, is kleiner dan die van eene bespannen installatie; bij de éénvoertuiginstallatie is zij een minimum.

c. Het verplaatsen van de installatie is niet afhankelijk van paarden, die op het critieke oogenblik kunnen ontbreken of buiten staat kunnen zijn hun taak te volbrengen; zij toch kunnen zijn gesneuveld of gewond, of wel gevluht of schichtig, tengevolge van het geraas van den strijd of de werking der vijandelijke zoeklichten.

d. De, op goede wegen te bereiken, snelheid kan grooter zijn dan bij bespannen installatiën, mits de installatie geheel als moderne automobiel of automobielrein is geconstrueerd en dus alle voertuigen van raden met gummibanden zijn voorzien; de gemiddelde snelheid kan dan gemakkelijk 25 K.M. per uur bedragen; bij geheel of gedeeltelijk gebruik van ijzeren banden moet zij tot ± 10 à 12 K.M., op hobbelige wegen op nog minder, worden teruggebracht en vervalt dit voordeel dus grootendeels.

Autotractie heeft echter ook vele, meer of minder ernstige, nadeelen, als:

a. Gewicht en afmetingen van den dynamowagen in zijn geheel en van den motor in het bijzonder zijn aanmerkelijk grooter dan bij een niet-automobielen wagen. Vooral bij eene installatie van 60 c.M. spreekt dit nadeel sterk; daarbij toch kan men bij paardentractie volstaan met eene tweeradige kar, wegende ± 1000 K.G. met een motor van 5 à 8 P.K. (afhankelijk van de toegepaste stroomsterkte), terwijl bij autotractie het gewicht 2500 à 3000 K.G. bedraagt en de motor, zal hij althans tijdens het rijden niet telkens overbelast worden en daardoor zeer aan slijtage en bedrijfsstoringen onderhevig zijn, zeker een vermogen van 25 P.K. moet hebben. Een dergelijke motor is tijdens de stroomproductie slechts zeer weinig belast, en verbruikt in vergelijking met een motor van 5 à 8 P.K., overmatig veel benzine. Naarmate de installatiën grooter worden, spreken de genoemde bezwaren iets minder. Zoo kunnen de gewichten van bespannen vierradige en van automobiele dynamowagens voor installatiën van 90 c.M. gesteld worden op respectievelijk 2000 en 3000 K.G.; de radstanden respectievelijk op 2 en minstens 3 M., het motorvermogen op respectievelijk 14 en 25 à 30 P.K.

Om aan de *abnormale* gewichtstoename bij automobiliseering van 60 c.M. installatiën tegemoet te komen, worden wel per dynamowagen 2 zoeklichten ingedeeld (Oostenrijk); m.i. is dit middel ernstiger dan

de kwaal, daar men dan handelt in strijd met het beginsel, dat de zoeklichten onafhankelijk van elkaar behooren te zijn.

b. Automobiele installatiën, vooral die met aanhangwagens, zijn gebonden aan goede, harde wegen, althans aan hard en effen terrein.

In zachte wegen malen de drijfraden zich spoedig vast. Besneeuwde, beijzelde of sterk bemodderde wegen, zandwegen of wel met eene versche laag grind of steenslag bedekte macadam- en met een laagje zand bedekte straatwegen zijn voor automobiele installatiën, vooral bij gebruik van ijzeren banden, moeilijk of niet te berijden.

Zeer oneffen wegen of terreinen zijn schadelijk wegens de groote kans op verbuigen van het wagenraam, dat beschadiging van machine-aggregaat en transmissiemechanisme kan mede brengen, alsmede door de sterke schokken, die, vooral bij gebruik van ijzeren banden, het mechanisme beschadigen, althans zijn levensduur verkorten.

Vierradige bespannen voertuigen kunnen gemakkelijk zoodanig worden geconstrueerd, dat wagenraam-verbuigingen, zelfs op zeer oneffen terrein, niet behoeven te worden gevreesd, terwijl deze bij tweeradige voertuigen, waaronder ook die volgens het voor- en achterwagensysteem, bijna uitgesloten zijn.

Gedeeltelijke beschadiging of onderbreking van een weg, b.v. veroorzaakt door een vijandelijk projectiel of door herstellingswerkzaamheden, beletten of bemoeilijken althans in hooge mate het passeeren van den automobiel of automobieltrain.

Ook bespannen installatiën zullen de bezwaren van slechte of onderbroken wegen ondervinden, doch, dank zij hun geringer gewicht, in mindere mate, terwijl men bovendien door het spannen van de paarden van verschillende voertuigen voor één voertuig, tijdelijk de beschikbare trekkracht per voertuig aanmerkelijk verhoogden kan.

c. De manoeuvreervaardigheid van automobiele installatiën, vooral van die met aanhangwagens, is kleiner dan van bespannen installatiën, welke, dank zij hun korteren radstand en hun geheel doordraaiend voorstel, de scherpste hoeken nemen kunnen en zelfs op smalle wegen keert kunnen maken, beide manoeuvres, waarvoor een automobiel veel meer ruimte noodig heeft. Tweeradige voertuigen zijn natuurlijk uit dit oogpunt nog meer in het voordeel.

Aan automobieltrainen kleeft nog het nadeel, dat zij niet splitsbaar zijn, wat op smalle wegen met uithaalplaatsen tot onaangename opstopping aanleiding kan geven, n.l. wanneer de trein niet in zijn geheel in de uithaalplaats kan worden opgesteld. De voertuigen van bespannen installatiën kan men in een dergelijk geval met groote tusschenruimten doen marcheeren.

Ook het achteruitrijden met een automobieltrain is zeer bezwaarlijk.

d. Het in stelling komen en van stelling veranderen van automobiele installatiën is als regel aan meer moeilijkheden onderhevig dan bij bespannen installatiën het geval is.

Zoo is het vinden van eene goede opstellingsplaats voor den

dynamowagen moeilijker dan voor den zooveel lichter en kleineren paardenwagen, wegens de eischen, waaraan het terrein, voor het vervoer van het zware voertuig, moet voldoen. Zeer dikwijls zal men verplicht zijn zich met eene zeer slechte opstellingsplaats te behelpen in een terrein, waar zekerlijk voor bespannen wagens tactisch veel betere opstellingsplaatsen te vinden zijn.

Het vervoer van den zoeklichtwagen (kar) naar en van zijn opstellingsplaats zal bij bespannen installatiën door paarden kunnen geschieden. Bij automobiele installatiën moeten hiervoor of manschappen of de dynamowagen worden gebruikt. Dit laatste is dikwijls moeilijk of ongewenscht. Het vervoer van het zoeklicht naar en van zijn opstellingsplaats zal nagenoeg steeds bij duisternis moeten geschieden; ten einde de beweging niet te verraden moet alle kunstlicht streng worden geweerd; het, onder deze omstandigheden, manoeuvreeren met den automobiel op veelal smalle en met slooten begrensde wegen is een, voor menschen en materieel, hoogst gevaarvolle arbeid, terwijl bovendien, vooral bij het van stelling veranderen, dat geschiedt wanneer het zoeklicht het te benauwd krijgt tengevolge van het vijandelijk vuur, de dynamowagen eene vermoedelijk veilige opstellingsplaats zou moeten verlaten om zich te begeven naar het bedreigde zoeklicht.

Bij automobiele installatiën zal men dus voor het vervoer van het zoeklicht op het gevechtveld als regel aangewezen zijn op manschappen, of wel zal men daarvoor, wanneer het zoeklicht op moeilijk berijdbaar terrein staat of moet worden gebracht, ondanks de automobilität van de installatie, toch de noodige paarden beschikbaar moeten houden.

z. De bedrijfszekerheid en levensduur van automobiele dynamowagens staan ver achter bij die van een bespannen wagen, omdat de motor veel langer tijd in bedrijf is en juist gedurende het rijden onder de ongunstigste condities werkt. Aan dit bezwaar kan tegemoet gekomen worden door toepassing van afzonderlijke motoren voor electrisch bedrijf en voortbeweging, doch het resultaat wordt dan een zeer zware en dure wagen; deze oplossing heeft dan ook zeer weinig toepassing gevonden.

De keuze tusschen automobiele en niet-automobiele installatiën is moeilijk; zij wordt in de voornaamste plaats beheerscht door de gesteldheid van het terrein, waar de installatiën moeten optreden, en den paardenrijkdom van het land.

Wat dit laatste betreft houde men in het oog, dat tot heden de treinen van het veldleger grootendeels nog bespannen zijn, dat echter binnen afzienbaren tijd eene automobiliseering van een groot gedeelte van den trein zal moeten komen, waardoor een groot aantal paarden vrijkomt. Opgemerkt moge daarbij worden, dat de treinen optreden buiten het gevechtveld en dus zonder bezwaar aan de groote wegen gebonden kunnen worden, in tegenstelling met de zoeklichtinstallatiën, welke op het gevechtveld moeten optreden en zich daarom op zijwegen of buiten de wegen zullen moeten bewegen. Daarom verdienen m. i. slechts

dan automobiele zoeklichtinstallatiën nadere overweging, wanneer niet alleen de wegen, doch ook een groot deel van het terrein daar buiten, op hun vermoedelijk operatieveld voor automobielen berijdbaar is.

Op de noodzakelijkheid van hooge opstelling van zoeklichten werd reeds meermalen gewezen. In landen, waar men niet mag rekenen gelegenheid tot verhoogde opstelling ter plaatse aan te treffen, moet men ze medevoeren. In theorie geldt voor die verhoogde opstelling: hoe hooger, des te beter. Voor de mobiele inrichtingen tot verhoogde opstelling zijn er natuurlijk, door de praktijk, uithoofde van gewicht en handelbaarheid, geboden, grenzen. Men kan aannemen, dat voor een zoeklicht van 90 c.M. eene brandpunthoogte van 8 à 10 M. het best voldoet. Voor kleinere zoeklichten kan men die brandpunthoogte evenredig met de werkingssfeer verminderen; voor 60 c.M. zoeklichten kan men haar dus stellen op 6 à 8 M.

Voor grootere zoeklichten zou men haar evenredig aan de werkingssfeer moeten vergrooten, doch uit hoofde van kosten, gewicht en handelbaarheid ziet men zich genoodzaakt zich met eene kleinere brandpunthoogte tevreden te stellen. Voor zoeklichten van 120 c.M. kan men haar stellen op hoogstens 7 M.

De transportabele inrichtingen tot verhoogde opstelling kan men onderscheiden in 2 typen, n.l. torens en masten. Beide soorten zijn gemonteerd op twee- of vierradige voertuigen, doch bij de laatste is het zoeklicht permanent op de mast bevestigd, terwijl het bij de eerste afzonderlijk, hetzij op een eigen, hetzij op denzelfden wagen, wordt medegevoerd.

Torens zijn afgebeeld in de figuren 34 *a* en 34 *b* voor een zoeklicht van 75 c.M., en in de figuren 35 *a* en 35 *b* voor een van 60 c.M. Bij de eerste wordt het zoeklicht op den torenwagen, bij de laatste op eene afzonderlijke tweeradige kar vervoerd. Bij zoeklichten van 90 c.M. behooren torens, welke veel gelijken op die van fig. 34, doch veel zwaarder geconstrueerd zijn, terwijl daarbij het zoeklicht steeds op een afzonderlijken, vierradigen wagen (fig. 25) wordt vervoerd.

Masten zijn afgebeeld in figuur 36 voor zoeklichten van 60 c.M., en in de figuren 37 *a* en 37 *b* voor die van 90 c.M. Deze enkelmasten zijn bruikbaar tot en met een kaliber van 90 c.M. Voor dit laatste past men ook dubbelmasten toe, in fig. 38 in vervoerstand afgebeeld; deze dubbelmasten worden ook voor grootere zoeklichten gebruikt.

Alle beschreven constructies tot verhoogde opstelling zijn afkomstig van de C. D. MAGIRUS A. G. te Ulm a/Donau. De torenconstructies zijn min of meer verouderd en worden verre overtroffen door de veel lichtere masten, welke handelbaarder zijn, alsmede minder en kleiner voertuigen eischen.

Bij zoeklichten kleiner dan 60 c.M. behoeft men geen kunstmatige inrichting voor verhoogde opstelling toe te passen, mits men zorgt, dat men daarmede over eene borstwering voor staande schutters zeer ruim

heen kan schijnen, desnoods doordat men het zoeklicht op die borst-
wering plaatst.

Aantal en soort van de voertuigen, waaruit eene mobiele installatie
bestaat is afhankelijk van den aard van voortbeweging en van de al
of niet aanwezigheid en de soort van inrichting tot verhoogde opstelling.

Bij autotractie heeft men één- en meer voertuig-installatiën.

De eerstgenoemde (figⁿ. 17, 18 en 19) hebben veel voordeelen; zij
bieden een klein doel, nemen weinig ruimte in de marschcolonne in,
eischen een minimum personeel en zijn op smalle en bochtige wegen
handelbaarder dan automobieltreinen; zij hebben echter als inconve-
nienten: een groot gewicht en de afwezigheid van eene verhoogde
opstelling.

Wel is waar zou het mogelijk zijn een Magirusmast op den automobi-
el te monteeren, doch het resultaat zou zijn een wagen van buiten-
sporige afmetingen en gewicht.

Het toevoegen van een afzonderlijken torenwagen doet het karakter
van éénvoertuiginstallatie verloren gaan. Men doet dan beter een afzon-
derlijken mastwagen met zoeklicht volgens fig. 37 *ab* in te deelen,
waardoor het gewicht en de afmetingen van den dynamowagen door
het vervallen van het zoeklicht, kleiner worden. Men heeft dan gekre-
gen een van de vele variaties van het standaardtype van automobiele
meervoertuiginstallatiën.

Moderne tweevoertuiginstallatiën zonder verhoogde opstelling vindt
men in de figⁿ. 20 en 21.

Soms wordt het aantal aanhangwagens met nog één vermeerderd
(drievoertuiginstallatiën), hetzij door indeeling van een afzonderlijken
torenwagen, hetzij door indeeling van een afzonderlijke kabelkar. Vooral
in het eerste geval, waarbij als regel beide aanhangwagens vierradig
zijn, wordt een weinig handelbaar geheel verkregen.

In het algemeen geeft bij mechanische voortbeweging m. i. de twee-
voertuiginstallatie de beste oplossing.

Bij bespannen installatiën heeft men als regel twee- of meervoertuig-
installatiën.

De oudste, en nog steeds veel voorkomende, zijn die bestaande uit
een vierradigen dynamo- en dito zoeklichtwagen (figⁿ. 22 en 23, en figⁿ.
24 en 25)

Soms wordt daarbij dan nog een torenwagen ingedeeld en krijgt men
alzo eene drievoertuiginstallatie.

In plaats van een zoeklichtwagen volgens de figⁿ. 23 of 25, kan men
zich met den dynamowagen gecombineerd denken een torenwagen
volgens fig. 34 of een mastwagen volgens de figⁿ. 37 of 38.

Dikwijls worden beide voertuigen, of alleen de zoeklichtwagen, gesplitst
in een voor- en een achterwagen, welke beide tweeradig zijn (fig. 28
en fig. 26 gecombineerd met fig. 24).

Bij de lichtere zoeklichten worden de vierradige wagens der zooeven beschreven twee- of drievoertuiginstallatiën vervangen door tweeradige (figⁿ. 29 en 30; soms gecombineerd met fig. 35).

Eindelijk treft men nog een overgangsvorm tot de éénvoertuiginstallatie aan in den vorm van de, uit voor- en achterwagens samengestelde, installatie in de figⁿ. 31 en 36, waarbij een van beide het machine-aggregaat, de andere het zoeklicht draagt.

Eigenlijke éénvoertuiginstallatiën, overeenkomende met de beschreven automobiele installaties, dus bestaande uit een vierradigen wagen, waarop zich alles bevindt, zijn mij niet bekend.

Bij de beoordeeling van de verschillende typen van automobiele en bespannen installatiën, houde men in het oog, dat in het algemeen vermeerdering van het aantal assen van eene installatie het totale gewicht soms wel zal doen toenemen, doch daarentegen de asbelasting niet onaanzienlijk zal reduceeren, en dat vierradige voertuigen stabielier zijn dan tweeradige, doch op oneffen terrein meer kans op verbuigingen bieden dan deze, waarmede bovendien in veel beperkter ruimte gemanoeuvreed kan worden.

Bij de moderne zoeklicht-installatiën worden als regel de zoeklichten zonder verhoogde opstelling tot 120 c.M. toe gemonteerd op tweeradige karren of affuiten (figⁿ. 20, 21, 26 en 27), waarnaast echter de vierradige wagen (figⁿ. 23 en 25) voor zoeklichten van 90 c.M. en grooter nog zeer veel voorkomt. Bij zoeklichten met telescoopmast wordt voor die van 60 c.M. een tweeradig voertuig (affuit; fig. 36) en voor de grootere een vierradige wagen (figⁿ. 37 en 38) toegepast.

De machine-aggregaten voor bespannen installatiën zijn voor zoeklichten, grooter dan 60 c.M., als regel op vierradige wagens (figⁿ. 22 en 24), voor die van kleiner kaliber op tweeradige karren (figⁿ. 29 en 32), voorwagens (fig. 36) of affuiten (fig. 31) gemonteerd.

Automobiele dynamowagens zijn natuurlijk steeds vierradig. Soms treft men nog aan afzonderlijke tweeradige voertuigen voor het transport van de kabels en verdere uitrusting, zulks ter ontlasting van die bestemd tot vervoer van zoeklicht of machine-aggregaat (voorwagen fig. 26).

Het zij hier de plaats te wijzen op de wenschelijkheid door het aanbrengen van lichte pantserschilden, op overeenkomstige wijze als bij het veldgeschut, de bedieningsmanschappen en eenige vitale deelen van de installatie tegen geweer-projectielen en Gkt. kogels te beschermen.

Over de technische inrichting der voertuigen wenscht men niet verder uit te wijden, behalve eene enkele opmerking over den aard van de stroombron en over de kabels.

Men heeft voor stroombron de keuze tusschen eene accumulatorenbatterij en een machine-aggregaat.

De eerstgenoemde heeft o. a. het bezwaar, dat zij dagelijks geladen moet worden, in vredetijd opgelegd, zeer veel onderhoud eischt, zeer duur is, en een zeer groot gewicht heeft. Uit dien hoofde wordt, behalve voor kleine draagbare zoeklichten, tegenwoordig nimmer eene accumulatorenbatterij gebruikt. Voor de draagbare zoeklichten bezigt men bij voorkeur Edison-accumulatoren, die eene minder zorgvuldige behandeling eischen dan de gewone.

Algemeen wordt thans voor de mobiele stroombronnen een machine-aggregaat toegepast. Vroeger combineerde men dit nog wel met eene accumulatorenbatterij, wat echter tegenwoordig — om de drie laatst genoemde bezwaren — achterwege gelaten wordt.

Voor de drijvende machine van het aggregaat heeft men te kiezen tusschen eene stoommachine en een verbrandingsmotor. De eerste is minder onderhevig aan bedrijfsstoringen, doch geeft een zeer zwaren wagen en een moeilijk bedrijf; zij eischt uitstekend geschoold personeel, heeft eenigen tijd noodig alvorens op kracht te zijn en produceert veel rook en stoom. Om deze redenen wordt zij tegenwoordig voor mobiele installatiën nimmer meer toegepast.

Algemeen gebruikt men verbrandingsmotoren, gevoed met petroleum, benzol of benzine.

Een belangrijk punt bij de keuze van motor is het toerental. Hoe grooter men dit aanneemt, des te lichter wordt zoowel de motor als de dynamo, doch des te geringer wordt de bedrijfszekerheid en de levensduur, vooral van den motor. Bij de, nacht aan nacht werkende, installatiën der beveiligingsverlichting zal het derhalve aanbeveling verdienen het, toerental niet te groot te nemen en b. v. vast te stellen op 1000 per minuut als maximum; daarbij kan de dynamo dan rechtstreeks gekoppeld worden op den motor, waardoor het aggregaat de minste ruimte inneemt. Te overwegen ware echter het toerental van den motor nog meer te reduceeren, b. v. tot 700 à 800; het aggregaat wordt dan echter bij rechtstreeksche koppeling te zwaar; ten einde dit te ontgaan, ware eene sneller draaiende dynamo (b. v. van 1600 toeren) te kiezen en door middel van eene overbrenging (tandraderen, geruischlooze ketting of riem) aan te drijven. Riemoverbrenging heeft daarbij het bezwaar de meeste ruimte te eischen en nogal aan weersinvloeden onderhevig te zijn; ook de beide eerstgenoemde overbrengingen vinden geen onverdeelde instemming. Bij het meerendeel van de moderne, zoowel bij automobiele als bij niet-automobiele, dynamowagens vindt men rechtstreeksche koppeling, met een motor van ± 1000 toeren, b. v. in fig. 20 (de dynamo geplaatst vóór den motor), in fig. 19 (de dynamo geplaatst achter den motor onder den bok), en in de figⁿ. 28, 29, 31, 32 en 36.

Bij de wagens van de figⁿ. 17 en 18 is eene overbrenging aanwezig.

De veldleger-installatiën zullen veel minder bedrijfsuren tellen dan die van de beveiligingsverlichting in vestingen. Voor hen kan men dus genoegen nemen met sneller draaiende motoren, b. v. met een

toerental van hoogstens 1300 per minuut. Daar de afmetingen van hun voertuigen tot een minimum beperkt moeten blijven, wordt steeds rechtstreeksche koppeling toegepast.

Bij de installatiën van de nabijverdedigingsverlichting, welke nog minder bedrijfsuren tellen en waarbij de lichtheid nog meer op den voorgrond treedt, mag men het toerental nog wat opvoeren en b.v. vaststellen op hoogstens 1500 per minuut. Ook hierbij is natuurlijk steeds rechtstreeksche koppeling toe te passen.

Bij stationnaire stroombronnen, waarbij het gewicht weinig ter zake doet, verdient het aanbeveling het toerental te beperken op 200 à 300 per minuut.

Opgemerkt zij nog, dat bij deze laatste installatiën onverschillig of zij dienen voor verlichting van forten enz of voor zoeklichten, nimmer eene reserve — zij het ook van geringer vermogen — ontbreken mag; steeds moet dus of eene accumulatorenbatterij of een tweede, desgewenscht kleiner, machine-aggregaat aanwezig zijn. Desnoods brenge men in plaats van één groot aggregaat, twee van het halve vermogen aan, zoodat bij eene storing van het eene, althans het andere nog stroom blijft produceeren.

De kabels voor verbinding van stroombron en zoeklicht vormen een voornaam onderdeel van eene installatie. Hoe langer zij zijn, des te vrijer men is in de keuze van opstellingsplaats van de installatie. De lengte wordt echter practisch binnen zekere grenzen beperkt door het kabelgewicht, het spanningsverlies in de kabels en het dynamovermogen, drie grootheden, die nauw verband met elkaar houden. In het buitenland wordt, voor zoover mij bekend, de afstand zoeklicht-stroombron gesteld op 100 à 500 M.

Deze laatste afstand komt in aanmerking voor de installaties der beveiligingsverlichting, omdat men daardoor wellicht de gelegenheid schept den dynamowagen langen tijd op eene veilige plaats te laten staan en het zoeklicht toch nog voldoende vrijheid van beweging houdt. Heeft dit laatste eene behoorlijke inrichting tot verhoogde opstelling, dan kan de afstand van 500 M. wel wat verkleind worden en gesteld worden op minstens 200, liever 300 M.

Bij de veldleger-installaties van 60 c.M komt het er op aan de installatie met groote snelheid bedrijfs- en weder marschvaardig te kunnen maken, waardoor het tijdroovend oprollen van lange kabels uitgesloten is; bovendien is de lichte tweeradige dynamokar even gemakkelijk overal te brengen en te plaatsen als de zoeklichtkar; een afstand van 100 M., zooals o a. in Duitschland, moet dan ook voldoende geoordeeld worden. Een zelfden afstand kan men aannemen voor de electricische zoeklichten der nabijverdedigingsverlichting. Voor die in forten is de kabellengte natuurlijk in overeenstemming te brengen met de afmetingen en inrichting van het fort.

Resumeerende moge hier worden aangegeven, op welke wijze men

zich de verschillende, in § 2 geëischte, zoeklichtinstallatiën in hoofdtrekken samengesteld kan denken.

a. Installatiën van 120 en 90 c.M. kunnen bestaan uit: een, al of niet automobielen, steeds vierradigen, dynamowagen met motor van hoogstens 1000 toeren en een vierradigen zoeklichtwagen, voor de eerstgenoemde zoeklichten met dubbel-, voor de laatstgenoemde met enkelmast, respectievelijk eene brandpuntshoogte gevende van $+ 7$ en $+ 8$ M.

Bij niet-automobile installatiën kunnen daaraan, ter ontlasting van de genoemde wagens, worden toegevoegd eene tweeradige kabelkar en eene dito voorraadkar tot vervoer van eene hoeveelheid benzine, het benodigde telefoonmaterieel, en een aantal reserve-deelen, beide onderling tot een samenstel te vereenigen.

Bij automobiele installatiën is dit, uithoofde van de grootere treinlengte, ongewenscht.

De kabel (dubbelgeleiding) moet eene lengte van 200 à 300 M. hebben.

b. Installatiën van 60 c.M. kunnen bestaan uit een tweeradige vóór- en dito achterwagen, waarvan de een het zoeklicht op telescoopmast (brandpuntshoogte 6 M.) en de andere het machine-aggregaat (met motor van hoogstens 1300 toeren) draagt.

Ingedeeld kunnen wederom worden eene tweeradige kabelkar en dito voorraadkar, onderling tot een samenstel vereenigd, of wel elk op zijn beurt fungerende als voorwagen voor eene dynamo-affuit en voor eene zoeklicht-affuit. Als regel zal men echter den kabel wel met het zoeklicht op hetzelfde voertuig kunnen vervoeren en per sectie (dus per 2 installatiën) met een tweedeeligen voorraadwagen kunnen volstaan.

De kabel (dubbelgeleiding) moet eene lengte van 100 M. hebben.

c. Installatiën van 45 c.M. kunnen bestaan uit 2 tweeradige handkarren, respectievelijk met het machine-aggregaat (met motor van hoogstens 1500 toeren) en het zoeklicht.

Dit laatste moet van de kar genomen kunnen worden en draagbaar zijn; is alleen vervoer over kleine afstanden noodig, zoo kan de zoeklichtkar achterwege blijven.

De kabel (dubbelgeleiding) moet wederom minstens 100 M. lang zijn.

De vraag rijst of in eene stelling, welke met veel vaarten, kanalen, plassen en dergelijke bevaarbare wateren, is begiftigd, niet met succes, naast de, uit voertuigen bestaande, installatiën, gebruik zou kunnen worden gemaakt van installatiën, welke geheel of gedeeltelijk uit vaartuigen zijn samengesteld.

Eene dergelijke installatie kan men zich denken te bestaan uit één vaartuig, waarop het zoeklicht door middel van een telescoopmast is gemonteerd en waarin het machine-aggregaat is opgesteld. De voortbeweging zou kunnen geschieden door jagen, boomen of sleepen, of desnoods motorisch door een afzonderlijken motor.

Eene wellicht nog betere oplossing kan men verkrijgen door de voertuigen van eene installatie op schuiten te plaatsen. Eene dergelijke ge-

improviseerde drijvende installatie lijkt mij daarom beter dan eene permanente, omdat men daardoor de gelegenheid scheidt de installatiën ook op het land te gebruiken, waartoe men bij strenge vorst en op stellinggedeelten, waar onvoldoende vaarwater is, gedwongen kan zijn.

Drijvende installatiën maken, ongeacht hun samenstelling, een veel vlugger vervoer en vooral ook een veel vlugger van stelling verwisselen, dan bij rijdende installatiën het geval is, mogelijk, terwijl door haar bovendien geen hinderpalen aan het verkeer te land in den weg worden gelegd, hetgeen, vooral in een, buiten de wegen onberijdbaar, terrein, een groot voordeel is. Een nadeel is de iets grootere kwetsbaarheid, doordat een, het vaartuig treffend, projectiel dit wellicht tot zinken brengt; hier tegenover staat echter, dat als projectielen in de buurt van een zoeklicht beginnen te vallen dit steeds door uitdooven en zoo mogelijk van stelling verwisselen zich er aan zal moeten onttrekken; eene drijvende installatie nu zal dit laatste veel gemakkelijker kunnen doen en er daarom eerder toe kunnen overgaan dan eene rijdende. Bovendien vinden de schuiten als regel eene behoorlijke dekking in de dijken, die de vaarten begrenzen.

Ook mobiele installatiën kunnen worden geïmproviseerd, wanneer men slechts over zoeklichten beschikt.

Op elken automobiel toch kan men wel eene dynamo monteeren en, zij het ook primitief, aandrijven, terwijl het eveneens mogelijk is op een sterken sleeperswagen of een vrachtauto een volledig machine-aggregaat op te stellen. Tot dit laatste doel kan men natuurlijk ook gebruik maken van vaartuigen.

Vervolg zie blz. 465.

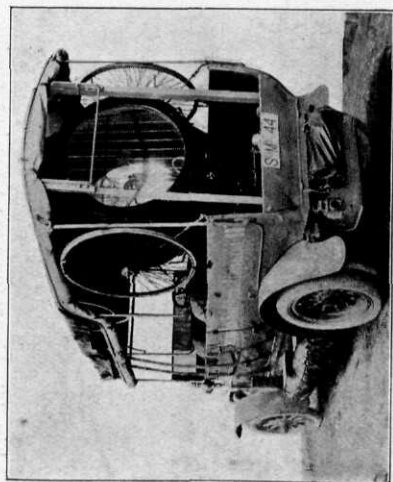

Fig. 17. Automobile eenvoertuig-installatie van 90 c.M. (Marschvaardig).

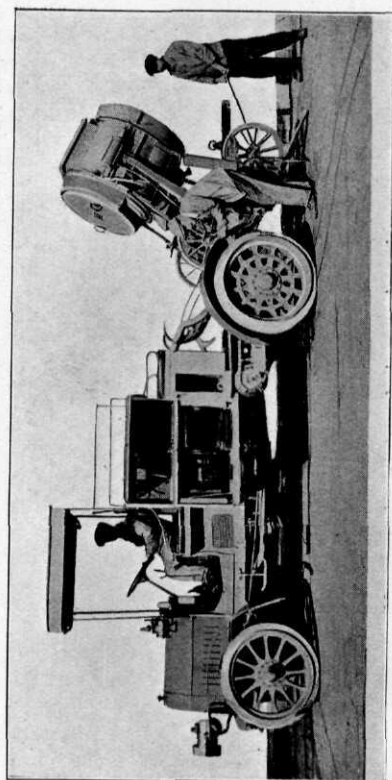

Fig. 18. Automobile eenvoertuig-installatie van 90 c.M. (Het op den grond plaatsen van het zoeklicht).

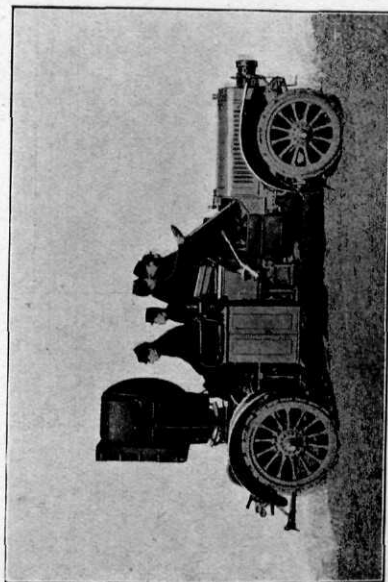

Fig. 19. Automobile eenvoertuig-installatie van 90 c.M. (Marschvaardig).

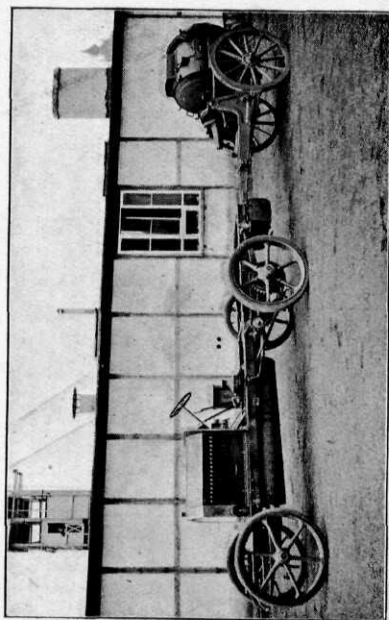

Fig. 20. Automobile installatie van 90 c.M. (De carosserie ontbreekt).

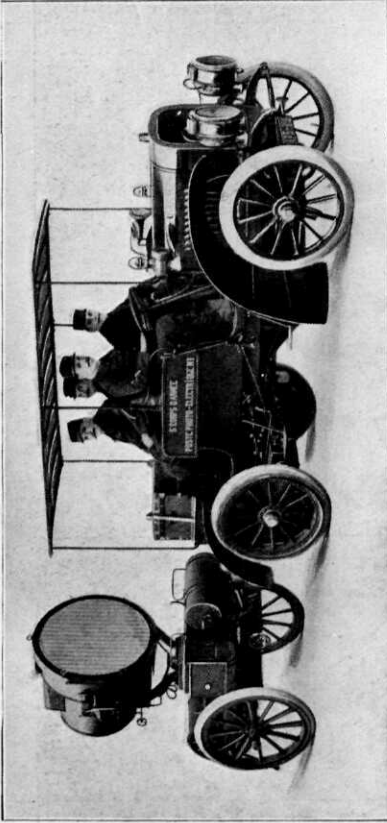

Fig. 21. Automobiele installatie van 90 c.M.
(Marschvaardig).

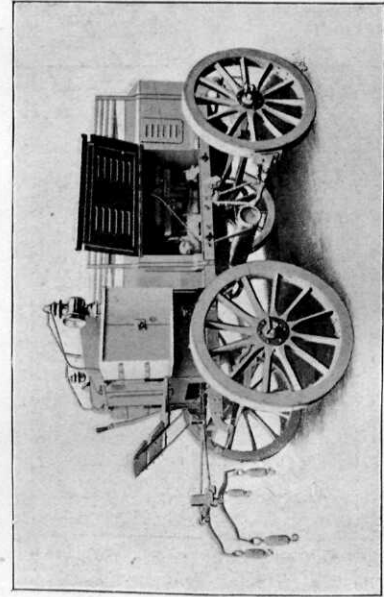

Fig. 22. Dynamowagen voor bespanning.

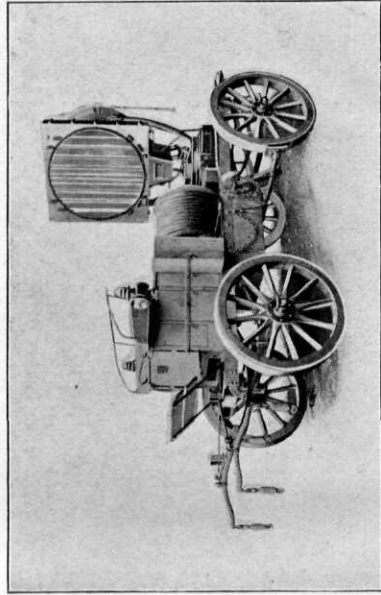

Fig. 23. Zoeklichtwagen voor bespanning met
zoeklicht van 90 c.M.

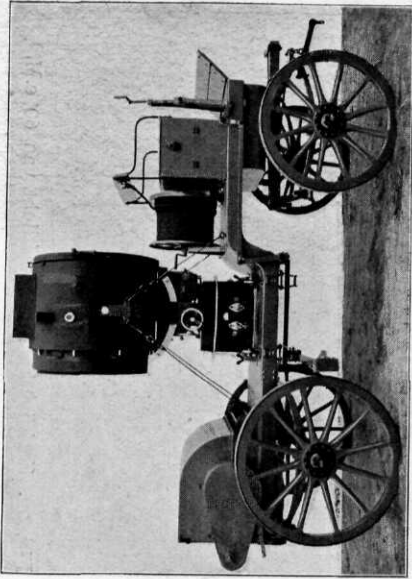

Fig. 25. Zoeklichtwagen voor bespanning,
met zoeklicht van 90 c.M.

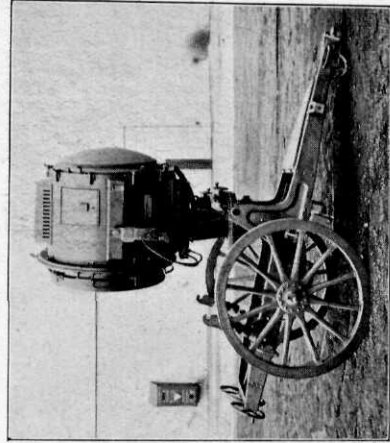

Fig. 27. De zoeklichttaffuit van de
fign. 20 en 26 bedrijfsvaardig.

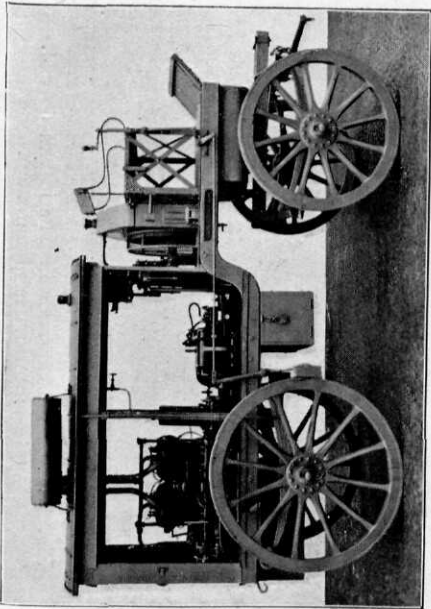

Fig. 24. Dynamowagen voor bespanning.

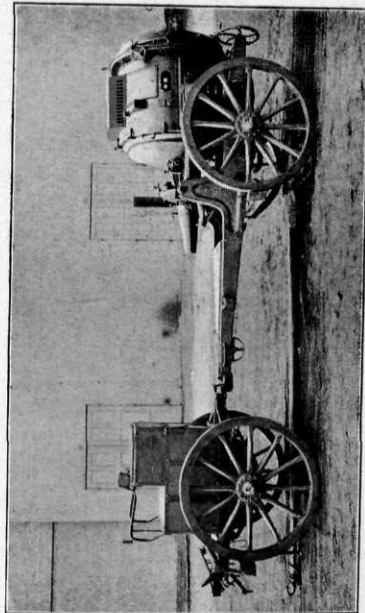

Fig. 26. Zoeklichttaffuit met zoeklicht van 90 c.M.
en kabel-voorwagen. (Marschvaardig).

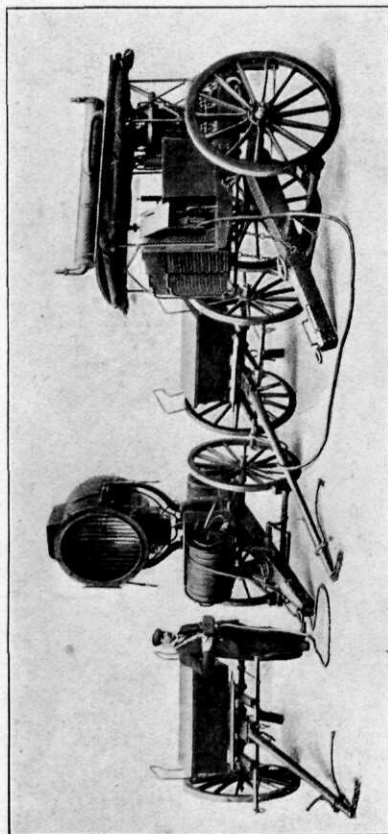

Fig. 28. Zoeklicht-installatie van 90 c.M. (Bedrijfsvaardig).

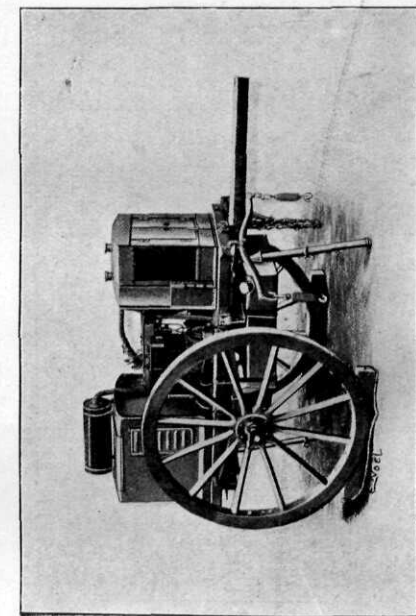

Fig. 29. Dynamokar voor installatie van 60 c.M. (De motorkap is afgenomen).

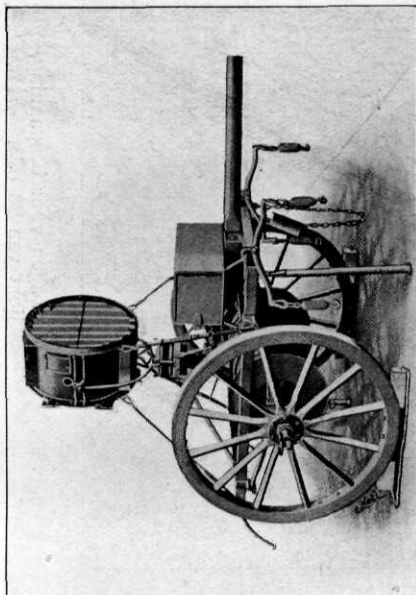

Fig. 30. Zoeklichtkar met zoeklicht van 60 c.M.

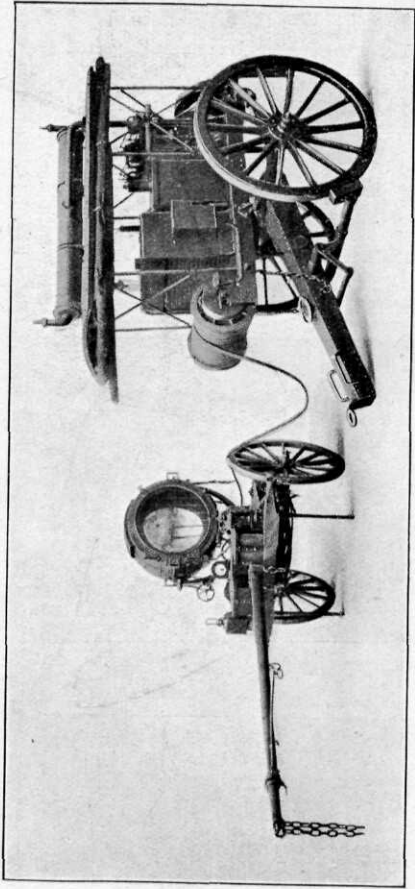

Fig. 31. Zoeklicht-installatie van 60 c.M. (Bedrijfsvaardig).

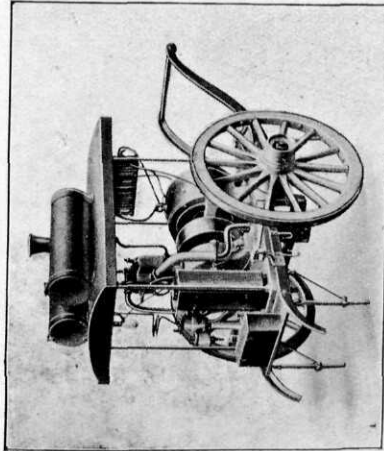

Fig. 32. Dynamokar voor zoeklicht-installatie van 40 c.M.

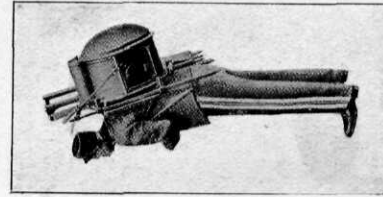
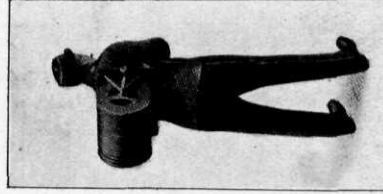
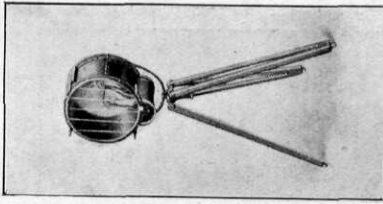

Fig. 33. Zoeklicht van 40 c.M., met kabelhaspel, behorende bij de dynamokar van fig. 32.

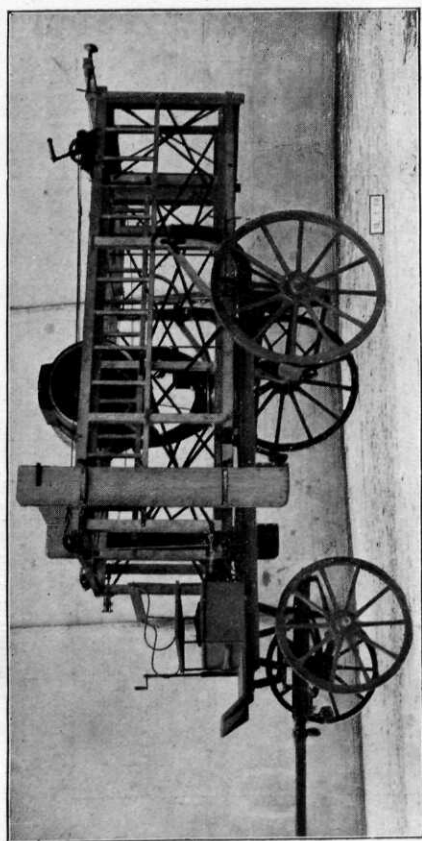
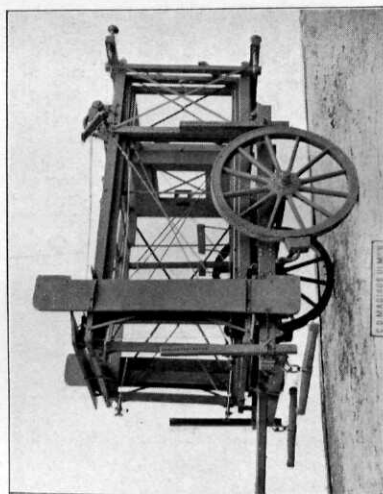

Fig. 34a. Torenwagen met zoeklicht van 75 c.M. (Marschvaardig).

a. Marschvaardig.

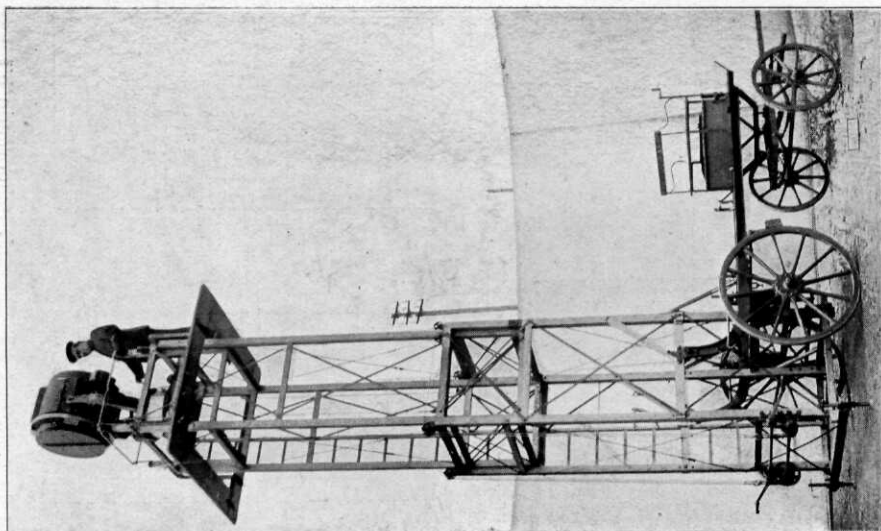
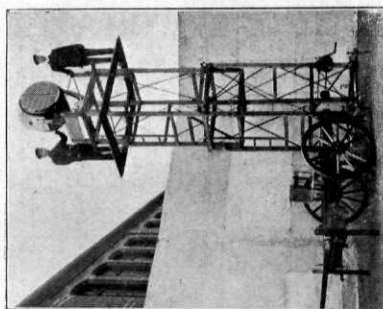

Fig. 34b. Torenwagen met zoeklicht van 75 c.M. (Bedrijfsvaardig).

b. Bedrijfsvaardig.

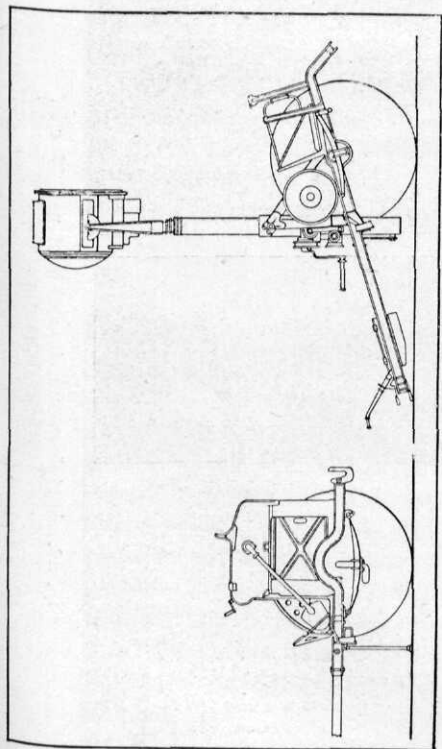
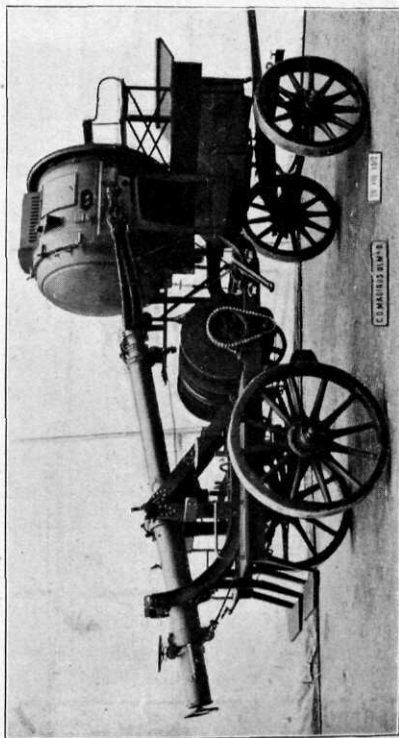

Fig. 36. Mastafuit met zoeklicht van 60 c.M. en machine-voorwagen.
(De mast opgericht, doch niet uitgeschoven).

a. Marschvaardig.

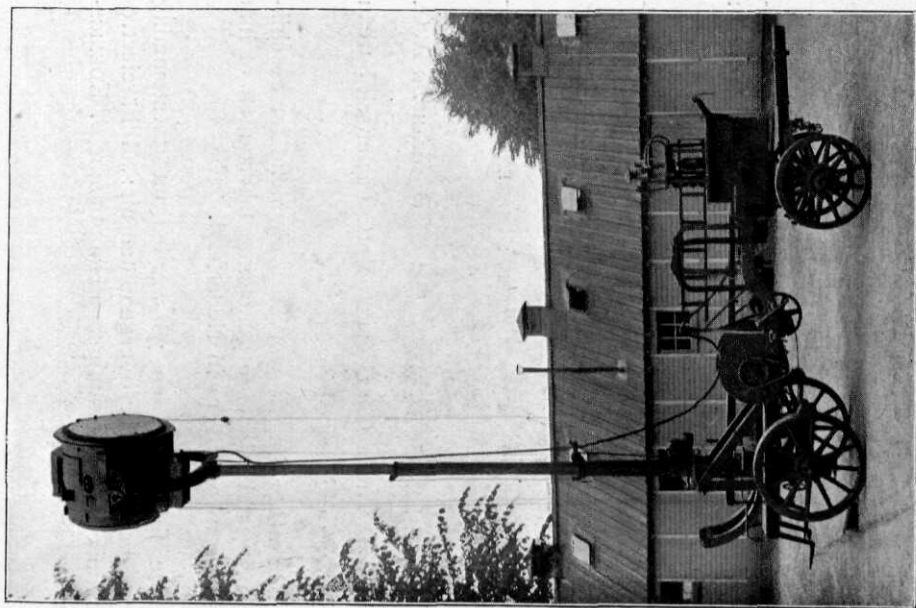

Fig. 37 ab. Mastwagen met zoeklicht van 90 c.M.

b. Bedrijfsvaardig.

TOELICHTING.

De in de figuren 17 tot en met 39 afgebeelde installaties zijn afkomstig van:

Fig. 17. Automobielfabriek „Fiat” en Zoeklichtenfabriek „Officine Galileo” (Vertegenwoordiger: VERWEY & LUGARDS Automobiël-Maatschappij.)

Figuren 18, 21, 28 en 31: BARBIER, BÉNARD & TURENNE.

Figuren 19, 22, 23, 29, 30, 32 en 33: HARLÉ & CIE. (Vert. Technisch Bureau F. TOMBRINK)

Figuren 20, 24, 25, 26 en 27: SIEMENS-SCHUCKERT-Werke.

Figuren 34, 35, 36, 37 en 38: C. D. MAGIRUS A. G.

Fig. 39. Firma CARL ZEISS (Vert. Technisch bureau KAUMANN & Co.)

De afbeeldingen werden welwillend ter beschikking gesteld door de genoemde fabrikanten of hun vertegenwoordigers in Nederland.

De figuren 36 en 38 werden met toestemming van den Schrijver overgenomen uit: „Militairelectro-techniek” door Festungsbau-Hauptmann B. KOENIGSMANN.

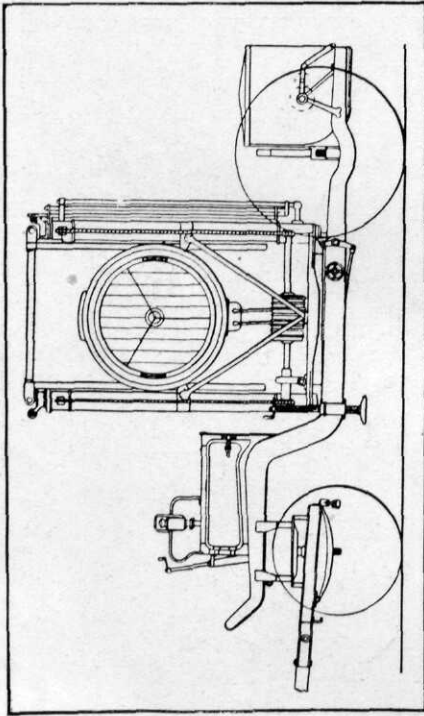

Fig. 38. Dubbelmastwagen met zoeklicht van 90 c.M. (Marschvaardig).

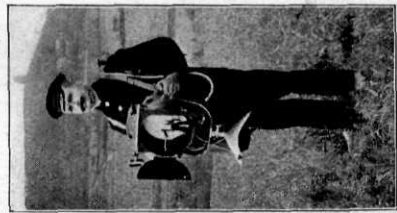

Fig. 39. Acetyleen-zuurstofzoeklicht van 25 c.M. (Bedrijfsvaardig).

De bevelvoering der Ned. Cavalerie in verband met de rede van den Minister van Oorlog in de Eerste Kamer op 20 Maart 1914.

In de organisatie onzer cavalerie in vreedestijd, zooals de Minister zich die zou wenschen, vallen twee wijzigingen ten opzichte van den tegenwoordigen toestand op, die eene nadere beschouwing alleszins verdienen en wel:

1e. De scheiding der functies van inspecteur van het wapen en brigade-commandant.

2e. De splitsing der cavalerie in twee „soorten”, de zelfstandige cavalerie en de cavalerie staande onder de cdt'en der divisiën.

Eene verwezenlijking van de scheiding ad 1e, is van de grootste beteekenis voor eene goede oplossing van de puzzle der bevelvoering van ons ruiterswapen.

De eischen, aan den inspecteur en aan den brig.-cdt. te stellen, zijn zóó uiteenlopend, deze functies vereischen eene specialiseering op zulk verschillend gebied, dat slechts in een uitzonderingsgeval, — z. a. de Minister terecht opmerkt — éézelfde persoon voor beide betrekkingen bekwaam mag heeten. In het bijzonder geldt dit bij eene zwakke cavalerie als de onze.

De brig.-cdt. toch, moet zijn: energiek en voortvarend, vlot en ondernemend, besluitvaardig en vlug van begrip. Hij dient talentvol te zijn als strateeg en tacticus. Zijne beslissingen moeten reflex wezen, zijne bevelen helder en bondig en hij moet de gave bezitten, om zijne troepen te bezielen en mee te slepen.

Maar deze persoonlijke eigenschappen alleen, zullen het succes van de brigade nog niet verzekeren, als de commandant niet bovendien is „jusqu'aux moelles „homme de cheval”,” d. w. z. indien hij niet ten volle doordrongen is van hetgeen hij van zijn materieel kan vergen.

Dit laatste nu is een eisch, die men billijkheidshalve niet mag stellen aan een bevelhebber, afkomstig van een onbereden wapen. Slechts eene langdurige ondervinding leert, wat cavalerie-afdeelingen, bestaande uit paarden van zeer verschillend uithoudingsvermogen, in staat zijn te presteeren. Slechts eene langdurige practijk leert, hoevéél een paard kan „leisten”, maar ook, met hoeveel oordeel groote prestaties moeten worden gevraagd. Wanneer de Minister zegt: „De cdt. der cav.-brig. behoeft geen cavalerie-officier te zijn”, zou ik hier dan ook aan toe willen voegen: „mits hij van een bereden wapen afkomstig is.”

En aan welke eischen moet een inspecteur der cavalerie voldoen?

Volgens art. 7 der Instructiën I, „wijdt hij zijne bijzondere zorg aan de ontwikkeling van de rijkunst en van het rijkundig onderricht, werkt hij in op de remonteering en wijdt hij zijne aandacht aan het onder-

richt bij de Hoefsmidschool en aan de opvoeding en de africhting van het cavalerie-paard."

Hij moet daarom, evenals de brig.-cdt., een paardenman zijn in hart en nieren, maar bovendien uitmunten als ruiter en africhter en eene „hervorragende" rol hebben vervuld bij de remonteering der cavalerie.

Voor deze functie is het dus niet voldoende, om 30 jaar gereden te hebben, zelfs om 30 jaar cavalerie-officier geweest te zijn, maar moet men bovendien nog getoond hebben, de finesses der rijkunst ten volle te beheerschen en uit te blinken bij de africhting der paarden. Wil de betrekking van I. C. waarde hebben, wil van den Inspecteur eene voortstuwende kracht uitgaan, dan zal hij moeten behooren tot de besten der besten, want niet de rang, maar zijne prestaties zullen hem gezag geven in het wapen. En indien er ééne betrekking is, waar alleen gezag het succes waarborgt, dan geldt dit in de eerste plaats voor den technischen I. C.

De rijkunst en de africhting van het cavalerie-paard vormen den grondslag voor de waarde der cavalerie, die het wapen is van den brig.-cdt. Hoe behendig men een wapen ook weet te hanteeren, toch zal men hiermee niets uitrichten, wanneer het reeds bij den eersten stoot tengevolge der ondeugdelijkheid onbruikbaar wordt. Zooals de grondslag der opleiding van de cavalerie terecht zegt: „De afzonderlijke geoefendheid der ruiters en het bezit van in het terrein vertrouwde, rustige, vlotte, goed afgerichte en op adem zijnde paarden zijn levensvoorwaarden voor de cavalerie, welker afwezigheid door geen andere hoedanigheid kan worden vergoed."

Mist de I. C. de eischen van bekwaamheid, boven genoemd, dan zal hij slechts een stroopop blijken, of, indien hij invloed uitoefent, zal deze van bedenkelijken aard wezen.

Uit bovenstaande moge blijken, hoe hoog de eischen zijn en hoe verschillend de voorwaarden, aan de functies van brig.-cdt. en I. C. te stellen. Het zal louter toeval wezen, ze alle in één persoon vereenigd aan te treffen.

Toch stonden bij ons tot nog toe beide functies in één hand.

Zoolang dan ook deze regeling blijft bestaan, zal men verplicht zijn, bij de benoeming van den chef te transigeeren en aan het hoofd van het wapen iemand te plaatsen, die of in geen van beide richtingen uitmunt, of slechts in één richting en dan gewoonlijk ten koste van de andere. De bekwaamheid als tacticus en als ruiter vereischen niet alleen talent, maar ook eene langdurige geheele toewijding. En deze in beide richtingen te ontwikkelen, is meer dan een gewoon mensch kan geven.

Daarom is de scheiding der functies de sleutel voor de oplossing van de bevelvoering der cavalerie.

Men kan en dus moet men ook „the right man on the right place", stellen. Slechts in het land der blinden is éénoog koning, maar niet daar, waar velen met beide oogen zien.

En wat valt er tegen de scheiding der functies aan te voeren? Dat aan het hoofd van een klein wapen geen twee mannen mogen staan? In dit geval rijst de vraag, wat hiertegen het belangrijke bezwaar is. Mocht men bang zijn, dat de taak voor ieder afzonderlijk te beperkt zal worden, zoo kunnen we dit allerminst beamen.

De brig.-cdt. toch moet volkomen op de hoogte blijven van de organisatie en tactische opvattingen der legers in de naburige rijken. Door veelvuldige strategische en tactische oefeningen en cavalerie-oefeningsreizen met de cdten van de onderdeelen der cav.-brig. (reg.ⁿ Huzaren, K. R. A., Ws. en eventueel nog toe te voegen onderdeelen) zal hij zichzelf en zijne onderaanvoerders ernstig voor de oorlogstaak voorbereiden en hen van zijne inzichten doordringen. Hij behoort de terreinen, waarin de brigade eventueel zal moeten optreden reeds in vreedestijd grondig te kennen, hetgeen bij de geringe uitgestrektheid onzer operatieterreinen alleszins mogelijk is. Bovengenoemde cavalerie-oefeningsreizen vormen hiertoe een krachtig middel. Waar hij in oorlogstijd ook bij het uitblijven van bevelen verplicht is te handelen volgens de bedoelingen van den C. V., moet de brig.cdt. reeds in vreedestijd van diens geest doordrongen worden. Beiden moeten dus veelvuldig samen werken en van gedachten wisselen.

De I. C. houdt zich daarentegen voortdurend op de hoogte van de inzichten, die omtrent de rijkunst, de africhting van het cavaleriepaard en de remonteering ook in het buitenland heerschen. Hij waakt voor de oordeelkundige technische instructie en africhting der paarden in het geheele wapen, dus zoowel bij de regimenten als bij de Depots en aan de Rijsschool.

Voor beide autoriteiten staat dus een ruim arbeidsveld open. In één hand vereenigd, is de taak te zwaar en kan de arbeid niet vruchtdragend worden.

Oppert men tegen de scheiding finantieele bezwaren, dan kunnen we deze niet voldoende ernstig noemen, om ze te aanvaarden. En zelfs indien dit wel zoo ware, dan zou men hieraan gemakkelijk tegemoet kunnen komen, door aan den Directeur der Rij- en Hoefsmidschool tevens de functie van I. C. op te dragen. Hij moet hiervoor alle qualiteiten bezitten en van hem gaat het groote, weldadige gezag uit, dat voor den I. C. wordt vereischt.

Dat deze hooger in rang zou moeten zijn dan de brig.-cdt. is niet noodzakelijk. Het ancienneteitsbezwaar is evenmin dringend gebleken bij de inspecteurs der Bereden-Artillerie en der Infanterie tegenover de divisie-cdten. Ook in Duitschland bestaat eene dergelijke regeling; daar inspecteeren de I. C.'s de technische oefeningen der cav.-brigs., terwijl deze organiek tot inf.-divn. behooren. Italië bezit, evenals wij dat zouden wenschen, een zuiver „technischen” I. C.

Het is echter niet voldoende, om de aanvoering voor het heden te verzorgen, zij moet ook voor de toekomst worden verzekerd

Hiertoe zal het eenige middel zijn, om de Rijsschool uit te breiden

tot eene Cavalerieschool, waar zoowel de rij- en africhtingskunst als de tactiek van het wapen wordt onderwezen en die door alle jonge cavalerieofficieren moet worden doorloopen.

Zij die daarbij uitmunten op rijkunstig gebied, zullen later nog een herhalingscursus aan de Rijschool volgen; voor hen, die op tactisch gebied uitmunten zal de weg leiden naar de Hoogere Krijgsschool, waar de deur zich voor hen onder faciliteiten moet openen.

Terwijl de scheiding der functies van brig.-cdt. en I. C. groote toejuiching verdient, kan dit geenszins gezegd worden ten aanzien van de splitsing van het ruiterswapen in twee „soorten”: de zelfstandige cavalerie en de cavalerie, staande onder de cdten der divisien.

Waar in oorlogstijd. deze splitsing noodig wordt, lijkt het logisch, ze reeds voor vreedestijd vast te stellen. Toch zal ze een rampzalige maatregel blijken, die eene scheuring in het wapen meebrengt, want weldra zal de tweede categorie als minderwaardig worden beschouwd en een reductie vormen voor de slechtste elementen aan menschen en paarden.

Generaal VON PELET-NARBONNE zegt dan ook: „Divisie-cavalerie, die in vreedestijd van de rest der cavalerie zou worden gescheiden, zou dadelijk in verval geraken en tot ze klas ruitery worden teruggebracht.”

Dit is in de practijk steeds gebleken, zoo o. a. in Frankrijk na de wet van 1875. Volgens Generaal AUBIER zijn de afdelingen divisie-cavalerie datgene waard, wat haar aanvoerder waard is en aangezien de contrôle over deze aanvoerders door chefs, die dikwijls weinig op de hoogte waren van cavaleristische aangelegenheden, minder klemmend was, zagen sommigen hunner zich in staat, om zonder gevaar, te kunnen ontwikkelen: „une activité trop ralentie et des aptitudes trop mesurées”, zoodat de divisie-cavalerie inderdaad weldra minderwaardig werd.

Waar gebleken is, dat men hieraan niet kan ontkomen, hopen we dat aan ons kleine wapen eene dergelijke splitsing, die er de kracht aan zou ontnemen, bespaard zal blijven.

Om aan de eischen der strategische- en der divisie-cavalerie tegemoet te komen, zal de beste oplossing zijn, om de geheele cavalerie in vreedestijd zoowel onder de tactische leiding van den brig.-cdt. als van de cdten der divisien te stellen, in den geest als dit b. v. in Duitschland is geregeld. Hierbij bestaat tevens het voordeel, dat naar den eisch der omstandigheden aan eene divisie ook meer of minder dan 2 eskadrons kunnen worden toegevoegd, zonder op moeilijkheden te stuiten.

Vandaar onze conclusie:

1e. Scheiding der functies van brig.-cdt. en I. C. is urgent.

2e. Onder geen beding mag de cavalerie in vreedestijd gesplitst worden.

VAN LAWICK.

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

België. *Zware Artillerie voor het veldleger.* Van het oorspronkelijk voornemen om houwitsers van 9.5 c.M. in te voeren, die de zelfde beweeglijkheid zouden hebben als het veldgeschut, is men teruggekomen. Tegenover de grootere kalibers der nabuurstaten eischte „le Soir” van 11 Dec. 1913 een veldhouwitsers van grooter ballistisch vermogen.

Er worden thans proeven genomen met 10, 12 en 15 c.M. houwitsers, lange kanonnen van 10.5 c.M. en eenheidsvuurmonden.

Draagbaar pioniergereedschap Het aantal schoppen per compagnie wordt gebracht van 100 op 116. Behalve de 12 kapmessen en 6 kettingzagen krijgt elke compagnie nog 6 kleine bijlen.

Door de oprichting van de compagnie pioniers pontonniers en de uitbreiding met 10 wielrijders per compagnie veldpioniers vervalt het zware pioniergereedschap bij de eskadrons. De cavalerie behoudt echter het draagbaar pioniergereedschap.

Groote manoeuvres. Aan de groote manoeuvres van 31 Aug.-5 Sept. zullen dit jaar deelnemen: de Ie, Ve en VIe legerdivisie en de cav. div. De divisieartie zal op sterkte gebracht worden door de artie der niet aan de oefeningen deelnemende divisiën.

3 herhalingslichtingen komen onder de wapenen.

De regimenten zullen worden verdubbeld, de compagnieën rukken uit met 2 pelotons.

Organisatie mitrailleurcompagnieën. De 20 mitrailleurcompagnieën van het veldleger hebben op 1 April 12 honden en 6 hondenwagentjes gekregen (la Belg. Mil. 22 Mrt.)

Duitschland. *Oefeningen verlofspersoneel.* Aan de voorschriften omtrent de oefeningen van het verlofspersoneel in 1914 is het volgende ontleend.

De oefeningen zullen zooveel mogelijk in den winter 1914/15 plaats hebben. De reservisten der infanterie worden bij de troepen van het actieve leger of in reserveformatiën geoefend, de landweer komt bataljonswijze onder de wapenen. De cavaleriereserve komt onder de wapenen bij de regimenten cavalerie, veldartillerie of bij den trein, de reserve en landweer der veldartillerie vormt gedeeltelijk reserveformatiën.

Bij elk legerkorps, met uitzondering van het Ve korps, worden gevormd:

1e. Een reserveinfanterieregiment met reservemachinegeweercompagnie gedurende 28 dagen, kort nadat de lichter 1912 met groot verlof is gegaan.

2e. Een reserveregiment als boven op oorlogsvoet gedurende 14 dagen, op een tijdstip te bepalen door het „Generalkommando”.

3e. Nadat de onder 1 genoemde regimenten ontbonden zijn, worden aansluitend 2 x gedurende 28 dagen 20 man per compagnie opgeroepen.

4e. Bij elk legerkorps wordt een reserveveldartillerieafdeeling geformeerd.

5e. De bataljons der aan de Keizermanoeuvres deelnemende troepen worden op 700 man gebracht.

Deze opkomst, welke men naar het schijnt in den vervolge wenscht te bestendigen is een maatregel om aan de geringere sterkte tegenover de Fransche en Russische compagnieën te gemoet te komen.

De toestand is n.l. als volgt: Na 1 Oct. is er slechts één afgerichte lichte onder de wapenen en wordt de sterkte van de grenskorpsen aan afgericht personeel per compagnie tot 100 man teruggebracht, terwijl deze in Frankrijk 150 man is.

Officieren van gezondheid. Bij Kabinetsorder van 26 Febr. j.l. zijn de officieren van gezondheid met de officieren van het leger geassimileerd.

Frankrijk. *Voorschrift voor oefeningen in de aanvulling van legerbehoefden.* In de toelichting van de „Instruction sur les exercices d'ensemble de ravitaillement”, wordt de noodzakelijkheid op den voorgrond gesteld om oefeningen te houden met oorlogseenheden.

Zij moeten legerkorpsgewijze plaats hebben onder leiding van den betrokken Chef van den Staf.

De officieren, wier betrekking verband houdt met dezen tak van dienst zullen zooveel mogelijk aan de oefeningen deelnemen.

Het voorschrift omvat 4 hoofdstukken.

A. Oefeningen in de aanvulling van munitie.

1e. Het op oorlogsvoet brengen van een gedeelte van een munitie-colonne of een deel van het munitie-park.

2e. Het laden en marcheeren van een Artillerie- of Infanterie munitie-trein.

3e. De aanvulling aan een spoorweg-station.

B. Oefeningen in de aanvulling van levensmiddelen volgens § 48 van de „Instruction sur l'alimentation en Campagne”.

1e. Het op oorlogsvoet brengen van een sectie van den verplegingstrein en een regimentsbagagetrein.

2e. Het opladen en marcheeren van een dagverplegingstrein voor een legerkorps.

3e. De aanvulling aan een spoorwegstation van de onder 1 genoemde onderdeelen.

4e. De aanvulling der regimentsvoertuigen op een hoofddistributie plaats uit een sectie van den verplegingstrein.

C. Dagelijksche ziekenafvoer met een etappetrein.

D. Uitgaven-oefeningsprogramma en verantwoording.

Eischen, waaraan reserve-officieren moeten voldoen om tot het actieve leger over te gaan. Deze „instruction provisoire” geeft algemeene beginselen en een examen-programma.

Onder de administratieve bescheiden moet de korpscommandant een beoordeeling overleggen en een mededeeling of de candidaat-examen wenscht te doen in een of meer vreemde talen.

Het examen wordt afgenomen:

Schriftelijk over zaken betreffende algemeene ontwikkeling, mondeling over militaire zaken.

Het schriftelijk examen omvat:

- 1e. Een taalkundig opstel.
- 2e. Een opstel over geschiedenis en aardrijkskunde.
- 3e. Vraagstukken over rekenkunde, meetkunde en algebra (alleen voor artillerie en genie).
- 4e. Natuurkunde en scheikunde voor genie.

Voor het mondelinge examen wordt vereischt.

1e. Kennis van de militaire wetenschappen, die voor elk officier, onverschillig tot welk wapen hij behoort, noodig is.

2e. Bijzondere vakkennis voor den sectie- en pelotons-commandant voor vredes- en oorlogstijd.

Elk studieonderdeel heeft voor de totaal beoordeeling een waardeeringscoëfficiënt. De bijzonderheden voor de kennis, welke vereischt wordt, volgen in Annexe 2 en 3 van deze „instruction provisoire”.

Vredesorganisatie van veld- en rijdende batterijen. Na invoering van den driejarigen dienstplicht is de sterkte als volgt geregeld:

	Veldbatterij.		Rijdende batterij.
	Gewone sterkte.	Verhoogde sterkte.	
Officieren	3	3	3
Onderofficieren en minderen.	110	140	175
Officierspaarden	4	4	4
Rijpaarden	23	26	75
Trekpaarden	62	84	100
Totaal paarden	89	114	179

Zware artillerie van het veldleger. De nieuw georganiseerde regimenten zware artillerie zullen bewegend worden met kanonnen van 10.5 c.M. model 1913. Het projectiel weegt 16.5 K.G. heeft een aanvangsnelheid van 570 M en een dracht van ruim 10 K.M. De vuurmond is voorzien van schilden, de reminrichting werkt met samengeperste lucht, de kanonterugloop is 1 M. Het gewicht van den vuurmond is 2300 K.G. van de caisson 2600 K.G.

Amerika (Vereenigde Staten v. Noord-): Manoeuvres in 1914. Stand van het vliegwezen, M. Woch., No. 37. Nieuwe bepalingen op de werving. Geschiktheid voor den velddienst van hoogere officieren. Verandering van het vizier der geweren. Rosetten ter vervanging van ridderorden. Legeraanvulling. M. Woch., No. 43. Artillerie-bewapening, M. Woch., No. 46. Legerbegrooting 1914/15, M. Woch., No. 47.

België: Infanterie-officieren bij de pioniertroepen, Jahrb. A. u. M., Mrt.

Waarnemers in vliegtuigen, M. Woch., No. 37. Groote manoeuvres. Uitrusting met pioniergereedschap. Hondenbespanning voor mitrailleurs. Bezetting van Antwerpen, M. Woch., No. 49.

China: Vestingen in het Yangtsegebied, Jahrb. A. u. M., Mrt

Duitsland: Blad voor gepensioneerde officieren, M. Woch., No. 35. Aanvulling voor het korps vliegers. Vervulling van den dienstplicht voor bij de Zuid-West-Afrikaansche bewakingstroepen, M. Woch., No. 37. Voorbereiding van non-actieve officieren tot een burgerbetrekking, M. Woch., No. 38.

Engeland: Terugkeer tot het kaliber van 34.3 c.M. Vervanging der elektrische inrichting door de hydraulische aan boord van de „Invincible”. Zwakke geschutschilden aan boord van de „Nottingham”, Jahrb. A. u. M., Mrt. Tegenwoordige stand van het vliegwezen. Manoeuvres in Indië. Oefeningen der territoriale troepen in 1914. Wielrijders. Afschaffing der pakpaarden tot 't dragen van pioniergereedschap. Algemeene dienstplicht in Australië. M. Woch., No. 37. Landing van een leger op het vasteland. Luchtscheepvaart, M. Woch., No. 45. Luchtschepen. Verklaring te teekenen door de reservisten. Vliegtuigen, M. Woch., No. 46. Vliegerstation. Paardenteelt, M. Woch., No. 48 Tegenwoordige toestand van den onderzeebootbouw. Mobilisatie van de derde vloot, Int. Rev., April.

Frankrijk: Bezuinigingen in de oorlogsbegrotingen; het militaire programma. Oefeningen in den vestingoorlog. Herfstoefeningen Aanbouw van schepen. De verhoogde sterkte der infanterie-regimenten. Kredieten voor leger en marine, Jahrb. A. u. M., Mrt. Garnizoensveranderingen, M. Woch., No. 44. Eenige opgaven betreffende de uitvinding van den majoor MALANDRIN. Het nieuwe velddienstvoorschrift. Hervormingen in het militaire vliegwezen. De uitbreiding der vloot. De versterking van het leger, Int. Rev., April.

Griekenland: De bevestigingswerken op kaap Kara Burnu voor Saloniki, Jahrb. A. u. M., Mrt. Oprichting van stations voor draadlooze telegrafie, M. Woch., No. 48.

Italië: Uitgaven in 1914-'15 voor oorlog en marine. De oorlogs- en marinebegroting 1914-'15, Jahrb. A. u. M., Mrt. De cavalerie en de legerbegroting 1914/15. Regeling van het luchtrecht, M. Woch., No. 37. Legersterkten in den oorlog in Lybië. Luchtscheepvaart. Geschutmateriaal. Machinegeweerafdeelingen. Afschaffing der eenjarig-vrijwilligers, M. Woch., No. 46. Verandering bij de onderofficiersscholen. Scholen voor analphabeten, Int. Rev., April.

Japan: Vliegwezen, M. Woch., No. 44.

Oostenrijk-Hongarije: Nieuwe veldkap. Zielszieken in de laatste oorlogen. Schijven van sneeuw. Het dragen van de uniform voor officieren der reserve en gepensioneerden, M. Woch., No. 45. Bereden patrouilles voor 't geven van seinen op groote afstanden, M. Woch., No. 46. Overtrekken van den Cadinjoch door een berghouwitserbatterij. Int. Rev., April.

Rumenie: Aanmaak van wapenen en munitie. Bestellingen van artillerie-materieel, M. Woch., No. 34.

Rusland: Het leger in 1913. De vloot in 1913. Terugblik op den 8sten Februari 1904. Onvoldoend vaste stand der 152 c M. veldhouwitsers, systeem SCHNEIDER-LECREUZOT, bij het schieten, Jahrb. A. u. M., Mrt. Toegestane veranderingen in 't leger. Nieuw voorschrift op de opleiding der technische troepen. Opleiding in 't rijden der cavalerie-officieren. Bepaling op het detacheren van officieren van den generalen staf bij luchtvaart- en vliegertroepen en -scholen. Spoorwegranschool voor officieren. Cavalerie-generaal SKALON Uitslag van het examen voor de hogere krijgsschool in 1913, M. Woch., No. 34. Veranderingen bij de vestingstroepen. Onderscheidingsteekenen voor de verdedigers van Port Arthur. M. Woch., No. 37. Vice-admiraal Vorst LIEVEN, M. Woch., No. 44. Sterkte der troepen in den Russisch-Japanschen oorlog, M. Woch., No. 45. De functiën der Russische generaals. De capaciteit der vliegtuigfabrieken. Mobilisaties, Int. Rev., April.

Servië: Uitbreiding van het spoorwegnet, Jahrb. A. u. M., Mrt. Vredessterkte van het leger. Verliezen in den Balkan-oorlog, M. Woch., No. 37 en 46.

Spanje: Nieuwe minister van oorlog. Onderscheidingsteekenen voor manschappen. Commandos voor officieren die de krijgsschool hebben afgeloopen. Verlaging van de leeftijdsgrenzen. Reorganisatie van het leger, M. Woch., No. 45. Troepen in Afrika. Vrijwilligers in Afrika. Bevordering in den troep, M. Woch., No. 47.

Turkije: Nieuwe versterking der verdedigingsliniën voor Konstantinopel, Jahrb. A. u. M., Mrt. Wet op de vestiging der Nomaden in Diarbekir, M. Woch., No. 44. Schietopleiding voor de bevolking, M. Woch., No. 46.

Zweden: Legerbegroting voor 1915, Jahrb. A. u. M., Mrt. Het vraagstuk der leger-organisatie, M. Woch., No. 46.

Zwitserland: Proeven met nieuwe ransels, M. Woch., No. 46.

Korte mededeelingen betreffende het Nederlandsch-Indische leger.

Madsengeweren. Voor het wapen der cavalerie zullen dit jaar Madsengeweren worden aangeschaft.

Aan elk der bij de 4 brigades van het veldleger ingedeelde halveskadrons zal een sectie à 3 geweren worden toegevoegd, terwijl bij elk der eskadrons, welke niet tot de brigades van het veldleger behoorren, eveneens een sectie zal worden ingedeeld.

De indeeling van 3 geweren per sectie heeft ten doel een waarborg te geven, dat steeds met 2 geweren kan worden gevuurd; aangezien de geweren niet van een koelinrichting zijn voorzien, wordt de loop vrij spoedig warm; door het in gebruik stellen van den derden loop bestaat de mogelijkheid steeds een der loopen te doen afkoelen, terwijl het vuur met 2 geweren wordt voortgezet.

De geweren worden vervoerd door de z.g. geweerruiters; de munitie bevindt zich op de munitie-draagpaarden en wel per draagpaard 200 patronen, terwijl ieder geweerruiter bovendien nog 200 patronen medevoert.

De sectie bestaat uit:

1 Europeesch wachtmeester, sectiecommandant tevens vuurleider.	
2 Europeesche cavaleristen	} geweerruiters.
1 Inlandsche cavalerist	
2 Inlandsche cavaleristen, helpers tevens geleiders van de munitie-draagpaarden.	
2 Munitiedraagpaarden.	

De beproeving der Madsengeweren heeft uitgewezen, dat zij ballistisch zeer hoog staan. De belasting der paarden bedraagt 105 tot 120 K.G. Niettegenstaande deze zware belasting bewezen de proeven, dat de geweerafdeeling de bewegingen der cavalerie onder alle omstandigheden kon volgen, zoodat veilig mag worden aangenomen, dat de invoering der Madsengeweren de gevechtskracht der cavalerie belangrijk zal verhoogen.

Afstandmeters. Evenals bij de infanterie zal ook bij de cavalerie de afstandmeter „Hensoldt” worden ingevoerd. Per eskadron zullen worden verstrekt 4, per half-eskadron 2 en per detachement 1 exemplaar. Zij zijn bestemd om door den pelotonscommandant te worden medegevoerd bij alle oefeningen, waarbij het gebruik van de karabijn niet is uitgesloten.

Boekaankondiging.

La couverture, par le Commandant breveté
F. CULMANN. *Paris-Nancy*, 1914. BERGER-LEVRAULT.

Schr. wijdt zich in een volumineus werk aan „la Couverture”, een strategische handeling, welke vooral in Frankrijk den krijg zal inleiden en dekking der grenzen, dekking tegen inzicht in de eigen concentratie en opmarsch beoogt.

Daarvoor zal niet minder dan ongeveer een zesde deel der infanterie, en der artillerie en zelfs een derde deel der cavalerie moeten dienen.

En nu is het vreemd — schr. vestigt er in zijn voorrede de aandacht op — dat, hoe belangrijk die zaak blijkbaar ook zij, de reglementen daarover een nagenoeg volslagen stilzwijgen bewaren.

Daarom wil hij dit onderwerp eens ter dege behandelen, ten einde zaken, welke daardoor slecht begrepen, ja verward worden, weder recht te zetten en behoorlijk duidelijk te maken.

Wil zulk een studie vruchtbaar zijn — schr. ziet dit terecht in — dan moet zij allereerst nagaan, welke de opvattingen en wijze van optreden van den waarschijnlijksten vijand zullen wezen.

Dan eerst zal de taak der eigen grenstroepen en van de afdeelingen, welke buiten de grenzen optreden kunnen worden aangegeven.

Bovendien moet men zich rekenschap geven van de wijze, waarop dergelijke vraagstukken als hier ter sprake komen door legers van verschillende ontwikkeling en temperament zullen worden opgelost.

Voor al voor Fransche militairen geven zijn beschouwingen aanleiding tot zeer belangwekkende en nuttige overdenkingen.

Het werk is in drie deelen verdeeld:

Het eerste deel behandelt de dekkingsmaatregelen bij een strategisch offensief en neemt daarbij het optreden van het IIIe Duitsche leger in 1870 tot voorbeeld: rekening houdende met de veranderde toestanden wordt hierbij nagegaan hoe de Duitschers zullen handelen.

Het tweede deel behandelt hetzelfde onderwerp maar nu in geval van een strategisch-defensief optreden. Daarbij dient het begin van den veldtocht in Beyeren in 1809 tot voorbeeld.

Eindelijk behandelt het derde deel het optreden van de dekkings-troepen bij het beantwoorden van een min of meer krachtigen vijandelijken aanval of bij een doordringen op vijandelijk grondgebied.

Op die wijze heeft schr. getracht de aandacht van het Fransche publiek te vestigen op een belang, dat voor Frankrijk van het grootste gewicht is.

Zal hij zijn doel aldus bereiken?

v. D.

Au coeur de l'Afrique équatoriale. Journal de route d'un officier (Mission JACQUIER), par le capitaine MAURICE MARTIN. *Paris*, 1913. CHAPELOT.

Gedeeltelijk in dagboekvorm geschreven, worden in dit werk, voorzien van talrijke foto's en een kaart, de ervaringen, opgedaan gedurende een tweetal excursies in de binnenlanden van Afrika, medegedeeld.

De eerste tocht, van 1 Oct. '10—22 Febr. '11, werd onder leiding van den Franschen kapitein JACQUIER ondernomen, waaraan S. werd toegevoegd. Deze tocht had tot doel meerdere bekendheid te verkrijgen omtrent het gebied, waar de Engelsche en Fransche bezittingen aan elkaar grenzen en het aldaar aanknoopen van betrekkingen met het Engelsche bestuur.

De tweede tocht, van 6 Nov.—20 Dec. '11, die in het laatste (VIIIe) hoofdstuk wordt beschreven, omvatte de exploratie van de bronnen van de grensrivier tusschen de Belgische Congo en het Fransche gebied.

In zeer levendigen stijl geschreven, geeft dit werk een interessant beeld van de talloze moeilijkheden bij dergelijke tochten. Menig aardig trekje op het gebied der land- en volkenkunde wordt medegedeeld, terwijl de beschrijving van het samentreffen met den Engelschen bestuurder van 2—4 Dec. '10 te baat wordt genomen om eenige gegevens omtrent den bestuursvorm en de militaire bezetting van het Engelsche gebied in te lasschen. In het Ve Hoofdstuk verhaalt S. hoe hij verdwaald raakt en na een tocht van negen dagen totaal uitgeput, zonder geweer en kompas, ja zelfs zonder lucifers, in een negernederzetting terecht komt.

Zooals in een slotwoord door S. reeds wordt gezegd, is dit boek geenszins een wetenschappelijk werk, doch wel een aangename en interessante ontspanningslectuur, die er het hare toe bijdraagt om de moeilijke taak, den uitvoerders van zulke opdrachten op de schouders gelegd naar waarde te doen schatten.

Cinquante années de canon rayé, par le commandant MORELLE. *Paris-Nancy*, 1914. BERGER-LEVRAULT.

De schrijver van „Le bilan des idées dans l'artillerie de campagne” heeft eene nieuwe brochure in het licht doen verschijnen, waarvan de hoofdstrekking blijkbaar is, de lezers op te wekken tot het bestudeeren van belangrijke vraagstukken, het gebruik van modern veldartilleriematerieel betreffende.

In het eerste hoofdstuk wordt geschetst de wijze waarop de Fransche artillerie zich heeft weten op te heffen uit het verval, waarin zij na 1859 was geraakt, om zich, op artilleristisch gebied, ten slotte aan de spits te stellen van de legers van Europa.

In het tweede hoofdstuk geeft schr. eenige grondbeginselen aangaande

het tactisch gebruik, waarop de samenstelling van een reglement voor het wapen moet berusten.

Het bezitten en het aangeven van goede grondbeginselen is echter op zichzelf niet voldoende om niet overvleugeld te worden; Frankrijk is op het gebied der vlakbaan-artillerie achterhaald, op ander artilleristisch gebied ten achter geraakt. De Duitsche veldhouwitsers wekken Fransche zorgen „maar” zegt de Commandant MORELLE:

„Depuis le mois de mars nous tenons la solution.

C'est le procédé Malandrin.”

Ondanks deze „solution”, die veel pennen in beweging heeft gebracht, maar waarvan de „portée” niet altijd juist is begrepen, heeft men op 24 Maart 1914 in de Fransche kamer gevoteerd 754 millioen francs voor verbetering van oorlogsmaterieel, waarbij de door den rapporteur gegeven toelichting o. m. luidde:

„Il nous faut des obusiers de 105.”

Voor de bestudeering kan het boekje worden aanbevolen.

Aanhangsel op het leerboek der Tactiek. HOOGEBOOM en POP. De strijd tegen den inlandschen vijand, door M. J. E. Bos, Kapitein der infanterie N. I. L., Leeraar aan de K. M. A. No. 583 a. Breda, 1913. DE KONINKLIJKE MILITAIRE ACADEMIE.

Ingevolge opdracht van het Departement van Oorlog in Nederland om, in nauwe aansluiting aan het Leerboek der Tactiek van HOOGEBOOM en POP, een aanhangsel samen te stellen, bevattende eene bespreking van de Tactiek tegen den Inlandschen vijand, heeft kapt. Bos een arbeid geleverd, waarvan gezegd mag worden, dat deze zich waardig aansluit aan het alom bekende leerboek.

Helder en beknopt zet de Schr. zijne denkbeelden uiteen en in zijne poging om de verschillen in de toepassing der tactische grondbeginselen bij den strijd tegen een gelijkwaardigen tegenstander en bij dien tegen den Inlandschen vijand goed te doen uitkomen, is hij zeer goed geslaagd. Ter toelichting zijn talrijke voorbeelden uit onze zoo rijke Indische krijgsgeschiedenis aangebracht. Vooral heeft S voorbeelden aangehaald uit den strijd, welke na 1896 in verschillende deelen van den Indischen Archipel werd gevoerd, terwijl mede enkele voorbeelden uit de koloniale krijgsgeschiedenis van andere mogendheden ter sprake zijn gebracht.

Alhoewel het werk voornamelijk moet dienen bij de studie van aspirant-officieren, kan het toch ieder officier warm ter bestudeering worden aanbevolen. Vooral de talrijke bronnen, waarnaar S. verwijst, maken het werk een waardevol handboek voor ieder beoefenaar der koloniale krijgswetenschap.

Comment on se bat au Maroc. Remarques tactiques et procédés de combat, par le Lieutenant AYMES. *Paris-Nancy*, 1914. BERGER-LEVRAULT.

In dit boekje heeft de Schrijver zich tot taak gesteld, een antwoord te geven op de vraag, hoe in den veldtocht in Marokko, welke voor het Fransche leger zulk een uitstekende oefenschool vormt, de moderne beginselen der krijgskunde worden toegepast.

Na eene korte beschrijving van het terrein en van de eigenschappen van den Marokkaanschen strijder, behandelt Schrijver achtereenvolgens de marschen, den veiligheidsdienst, het overgaan van rivieren en het gevecht.

Voor de Fransche officieren, welke geroepen zullen worden aan den veldtocht in Marokko deel te nemen, bevat het boekje tal van nuttige wenken. In het bijzonder vestigt Schrijver de aandacht op twee factoren, wier optreden gedurende het gevecht het succes waarborgen, n.l. eene goede samenwerking der verschillende wapens en het hooge moreel van den troep, opgewekt door het uitmuntende voorbeeld van den aanvoerder.

Dengenen, die gaarne de leeringen wenschen te kennen, welke uit dezen strijd tegen eenen dapperen, energieken, doch wispelturigen Inlandschen vijand zijn te trekken, kan het boekje ten zeerste worden aanbevolen.

Etat militaire de toutes les nations du monde.
1914. *Paris-Nancy*, 1914. BERGER-LEVRAULT.

Met reden kan worden gezegd dat, na de vele veranderingen die in 1913 de organisatie van de legers in verschillende rijken heeft ondergaan, de uitgave „1914” van genoemd werkje in een behoefte voorziet.

Van elk land en de daartoe behoorende koloniën, worden vermeld: oppervlakte, aantal inwoners, eindcijfer der staatsbegrooting en der oorlogsbegrooting 1914, wijze van recrueteering van het leger, organisatie der strijdkrachten te land.

Wie, van de thans geldende legerorganisatie in verschillende rijken, een beknopt overzicht wil krijgen, verzuime niet kennis te maken met dit boekje.

Soldaten deugden: Eischen en voorbeelden, door J. P. SCHOEMAKER. Opgedragen aan Land- en Zee-macht. *Nijmegen*, Maatschappij „DE GELDERLANDER.”

Bovenstaand werkje bevat een aantal vlot geschreven opstellen over onderwerpen als: vaderlandsliefde, krijgstucht, het vaandel, kameraadschap, enz.

Met voorbeelden uit de krijgsgeschiedenis, waarbij de krijgbedrijven

van het Nederlandsch-Indische leger niet zijn vergeten, verduidelijkt Schrijver verschillende begrippen.

Blijkens de inleiding heeft S zijn boekje het licht doen zien, ten einde als leiddraad te kunnen strekken bij het houden van theorie door onder-officieren.

Wij gelooven dat ook menig officier, bij de te houden besprekingen met zijn manschappen, de korte, kernachtige opstellen gaarne zal gebruiken.

Wij twijfelen dan ook niet of het bundeltje, hetwelk S. samenstelde uit belangstelling in onze land- en zeemacht, zal een gunstig onthaal vinden.

Lichamelijke voorgeoefendheid (bedoeld bij het eerste lid van art. 70 der Militiewet van 2 Februari 1912, Staatsblad, No. 21) door JOH. H. KOERT, leeraar in de gymnastiek M. O. *Utrecht*, A. W. BRUNA & ZOON.

Dit werkje is bedoeld als eene handleiding voor hen, die jongelui wenschen op te leiden voor het examen ter verkrijging van het Getuigschrift van Voorgeoefendheid.

Hoewel reeds van den Heer S. VAN AKEN, in opdracht van den Minister van Oorlog eene dergelijke handleiding is verschenen, welke door eene commissie van deskundigen werd bestudeerd en goedgekeurd, is dit werkje toch wel een goede plaats waardig door zijne duidelijke omschrijvingen en wenken, bovendien door teekeningen aanschouwelijk voorgesteld. Zij, die niet in de gelegenheid zijn, eene opleiding geheel te volgen, kunnen bij eigen oefening zeer veel nut hieruit trekken.

Jammer is het, dat de schrijver van dit overigens zoo handige boekje in zijne inleiding bliken geeft niet geheel op de hoogte te zijn van de inrichting der Militaire Gymnastiekschool te Utrecht en van de opleiding tot getuigschrijfhouders B en A, bedoeld in artikel 5 van het Besluit betreffende de lichamelijke oefening der Jongelingschap, aan die school.

Dit is te betreuren, vermits daardoor verkeerde denkbeelden omtrent die inrichting zouden kunnen worden opgewekt.

Moge spoedig een herdruk van het boekje noodig blijken! De inleiding dan echter gewijzigd.

Ter aankondiging ontvangen.

Technisch tijdschrift. Maandblad, gewijd aan de wetenschappelijke techniek en haar grensgebied. Onder redactie van B. A. J. VAN DER HEGGE ZIJNEN, *Utrecht*. Administratie: J. H. J. SLUYTER EN CO, *Amsterdam*.

La fortification dans la guerre napoléonienne, par le général CAMON. *Paris-Nancy*, 1914. BERGER-LEVRAULT.

Essai sur la doctrine stratégique allemande, par le capitaine breveté d'état-major M. DAILLE. Préface de M. le général RUFFEY, membre du Conseil supérieur de la guerre *Paris-Nancy*, 1914. BERGER-LEVRAULT.

Anuario del Instituto Geográfico Militar de la República Argentina (3ª División del Estado Mayor del Ejército) Tome segundo. *Buenos Aires*, 1913. SECCIÓN GRÁFICA DEL INSTITUTO GEOGRÁFICO MILITAR.

Das Deutsche Heer. Leitfaden der militärischen Fachsprache und Einrichtungen, von GERNANDT Major im Berg. Feldartillerie-Regiment Nr 59. Zweite verbesserte Auflage. *Freiburg (Baden)*, 1914. J. BIELEFELDS VERLAG.

1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025